

О Т Ч Е Т

ЗА ДЕЙНОСТТА НА ИКОНОМИЧЕСКИЯ И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ ПРЕЗ 2012 ГОДИНА

I. ВЪВЕДЕНИЕ

През 2012 г. дейността на Икономическия и социален съвет /ИСС/ бе в съответствие с основните негови функции, регламентирани в Закона за ИСС, както и във връзка с Плана за неговата дейност през отчетната година.

Изминалата година е характерна с приключване на втория четиригодишен мандат на ИСС и постигането на консенсус между представените в него организации за определянето на новия състав на Съвета, считано от 25 април 2012 г.

През отчетната година дейността на ИСС бе насочена към ключови национални и европейски предизвикателства и приоритети в контекста на Стратегия "Европа 2020". В тази връзка ИСС представи своите позиции по основни въпроси на децата и младежта, възрастните хора, образованието, заетостта и социалната икономика.

Един от основните акценти в дейността на ИСС през отчетната година бяха проблемите на децата, образованието и ранното отпадане от училище. С приетото становище и организираниите дискусии Съветът постави проблемите на ранното отпадане от образователната система и политиките за неговото намаляване като ключов приоритет не само в контекста на Стратегия "Европа 2020", но и във връзка с нарастващите предизвикателства пред трудовия пазар и социалните системи в страната. Констатациите и предложенията на ИСС във връзка с намаляване на ранното отпадане от училище бяха обект на голям европейски дебат, организиран от Съвета през 2012 г.

Друга основна насока в дейността на ИСС през 2012 г. бяха въпросите на заетостта и то особено на възрастните хора и на хората с увреждания.

С приетата резолюция по "Съобщение от Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейския Икономически и социален комитет и до Комитета на регионите - Към възстановяване и създаване на работни места" Съветът се включи в европейския консултативен процес и представи своите позиции и предложения относно политиките и инструментите за подобряване на търсенето и предлагането на труд. Също така в приетите през 2012 г. от ИСС актове бяха представени редица предложения за стимулиране на трудовия живот на хората с увреждания и на активния трудов живот на възрастните хора.

В контекста на проблемите на заетостта Съветът предложи редица конкретни възможности за съчетаване на трудовия и семейния живот в приетото от него становище по собствена инициатива.

Друга основна тематична област през отчетната година бяха въпросите на социалната икономика. В продължение на приетия от ИСС акт за ролята на кооперациите за развитието на социалната икономика, през 2012 г. Съветът представи своите позиции относно възможностите и перспективите за нейното развитие в България в прието свое становище. Тези предложения бяха широко обсъждани и получиха подкрепа на организиран от Съвета европейски форум в София. Като цяло ИСС споделя позицията за необходимостта от развитието на социалната икономика в страната и за големия неин потенциал за създаване на работни места и решаването на основни социални проблеми.

През 2012 г. ИСС прие 7 основни акта, разработени по собствена инициатива. През отчетната година ИСС констатира реализацията на редица свои предложения в конкретни политики и актове на българското правителство и българския парламент, които са представени в отделна част на настоящия отчет. Също така, някои позиции на ИСС намериха място в становища на ЕИСК и по този начин са представени на вниманието на европейските институции.

През 2012 г. ИСС организира и взе участие в редица дискусии и консултации в партньорство с Народното събрание, правителството, Европейския икономически и социален комитет /ЕИСК/, Представителството на Европейската комисия /ЕК/ в България, социалните партньори и други граждански организации.

С участието на представители на законодателната и изпълнителната власт, на ЕИСК, на ЕК и на граждански организации Съветът бе домакин на голям европейски форум, посветен на образованието и заетостта на младежите в контекста на Стратегия "Европа 2020".

В Европейската година на възрастните хора и солидарността между поколенията ИСС бе основен партньор на Министерството на труда и социалната политика в провеждането на редица национални и регионални форуми.

Също така във връзка с честването на световната годишна на кооперациите ИСС бе основен партньор на българските кооперативни съюзи, като организира и голям европейски форум за ролята на кооперациите в развитието на социалната икономика.

През 2012 г. бяха направени следващи стъпки за утвърждаване на международния авторитет на ИСС и българския модел на организиран граждански диалог. Продължи по-нататъшното развитие на ползотворното и активно сътрудничество между ИСС и ЕИСК.

Съветът участва в редица организирани форуми от ЕИСК, като представи българският модел на организиран граждански диалог, както и свои позиции по основни икономически и социални проблеми. През отчетната година ИСС представи на ЕИСК своите приети актове, като основни идеи и позиции от тях бяха отчетени от Европейския комитет. Същевременно през 2012 г. ЕИСК подкрепи и бе съорганизатор с ИСС на важни европейски форуми в България.

ИСС бе активен участник и в работата на мрежата на националните съвети от държавите членки. В рамките на тази мрежа България получи оценка като една от няколкото страни в ЕС с изграден и успешно функциониращ национален съвет по модела на ЕИСК.

През 2012 г. ИСС бе активен участник в работата на Международната асоциация на икономическите и социални съвети и сродни институции /МАИСССИ/, като има конкретни приноси в подготовката на документи по социално-икономически проблеми на тази организация. ИСС бе партньор в проведени форуми и мероприятия по линия на Евро-средиземноморското сътрудничество, както и основен партньор по проекта ТРЕСМЕД на Европейската комисия. Българският опит и постижения в развитието на национален икономически и социален съвет бе представен на международни форуми и е обект на определен интерес от страна на редица международни партньори, в т.ч. и от държави – членки на ЕС.

II. СТАНОВИЩА, АНАЛИЗИ И РЕЗОЛЮЦИИ

1. Становища на ИСС

(представени са в хронологичен ред, според календарния момент на тяхното приемане)

На своя пленарна сесия, проведена на 23.03.2012 г. ИСС прие по собствена инициатива становище на тема: **„Политики за ограничаване ранното напускане на образователната система”** с докладчик Янка Такева, член на Съвета от група III – други организации. Становището констатира, че ранното отпадане от училище е един изключително важен проблем за нивото на образование на нацията, водещ до сериозни икономически, социални и обществени последици за страната. Дълбочината на отрицателните последици засяга трудовата заетост, качеството на работната сила, социалната интеграция, трафика на хора и злоупотребата с наркотици, междуетническите отношения и възпитанието на бъдещите поколения. За отделния индивид това означава неграмотност, ниско ниво на образование и квалификация, липса на социални умения и други основни качества, имащи отношения към търсенето на работна сила на пазара на труда.

Хората с по-ниска степен на образование в Европа имат значителни трудности при намирането на работа, получават много по-ниско заплащане за труда си, което предопределя и техния по-нисък стандарт на живот. Много често тези хора слабо познават трудовите си права и приемат да работят без трудов договор, като не осъзнават, че така се лишават от покритие в рамките на общественото осигуряване. В по-голямата си част отпадналите младежи стават пряко зависими от социалните плащания и помощите от системата на социалното подпомагане. Стратегия „Европа 2020“ дефинира като един от основните приоритети пред Европа редуцирането на дела на преждевременно напусналите училище до нива под 10%. Постигането на тази цел е от ключово значение за държавите в ЕС и пряко съдейства за осъществяването на други две основни цели на стратегията, а именно - постигане на заетост за 75% от населението на възраст от 20 до 64 години и намаляване броя на застрашените от бедност с 20 млн. души.

Становището разглежда и актуални европейски документи, засягащи проблема с ранното напускане на училище и неговото решаване. Проследени са добри практики в някои държави – членки на ЕС, довели до положителни резултати при справянето с проблема. Идентифицирани са основните причини за ранното отпадане от училище, като са дадени препоръки за разрешаването им. В становището ИСС констатира, че ранното отпадане от училище засяга особено силно младежите от маргинализираните групи – етническите малцинства, семействата на мигранти или непълните семейства.

Становището бе първа стъпка в работата на ИСС, посветена на проблемите за намаляване на ранното отпадане от училище. ИСС планира да се включи активно в този процес и през следващите години както с разработването на допълнителни актове, така и с организирането на отделни дискусии и консултации. В тази връзка Съветът организира на 8 юни 2012 г. международна конференция на тема **„Образованието и заетостта на младежите в контекста на Стратегия „Европа 2020“**, на която представи своето становище в рамките на един широк европейски дебат.

ИСС прие на 18 юли 2012 г. по собствена инициатива становище на тема: **“Възможности за съчетаване на трудовия и семейния живот”**, с докладчик Любен Томев - член на ИСС от група II - синдикати. В него се представя анализ, правят се изводи и се дефинират препоръки и подходи за формиране и реализиране на национални политики относно възможностите за балансиране на професионалния и семейния живот. Становището е продължение на близо петгодишните усилия на ИСС да бъдат намерени решения и изработени национално отговорни политики за постигане на баланс между професионалния и семейния живот на българите. За разлика от фокуса на ИСС, който до този момент бе насочен предимно към контекста на по-общите социални проблеми, това становище представя вижданията и предложенията на Съвета за прецизиране на политиките за съчетаване на трудовия и семейния живот по отношение на икономическите интереси и социалната мисия на работодателите на корпоративно равнище, без да бъдат пренебрегвани държавните отговорности и публичните политики.

За трайното решаване на проблема според ИСС е необходимо: първо, да се предприемат целенасочени действия от страна на компетентните държавни органи за разработване на национална стратегия за съчетаване на семейния и професионалния живот; и второ, чрез системно провеждана информационна кампания да се поддържа актуалността на проблема, като се формират професионално разбиране и социална чувствителност към нуждите на работещите, свързани с двете опори на човешкия живот - семейството и работата.

ИСС отправя конкретни предложения към социалните партньори, държавните институции и агенции да предприемат конкретни, дефинирани в становището действия за стимулиране на семействата и работодателите за балансиране на трудовата реализация и семейния живот на гражданите в нашата страна. Предлага се Националното сдружение на общините в Република България да организира публични обсъждания относно възможностите за интегриране усилията на държавни и общински институции и ангажирането им с ускорено изграждане на социална инфраструктура - детски градини, социални заведения, заведения за дългосрочни грижи и др.

В годината, обявена от ООН за Международна година на кооперациите, и в контекста на наскоро приетата Национална концепция за социална икономика Икономическият и социален съвет разработи по собствена инициатива и прие на 29 октомври 2012 г. становище на тема: „**Социалната икономика – възможности и перспективи за развитие в България**” с докладчик д-р Иван Кокалов – член на ИСС от група II – синдикати.

Според ИСС социалната икономика е ключов елемент на европейския социален модел, тъй като субектите на социалната икономика са активни във всички икономически сектори и имат директен принос за социалното и икономическото сближаване на обществото. По последни данни, в сектора на социалната икономика в ЕС са заети около 14 млн. души, което представлява около 6,5 % от работната сила на Общността.

Съветът отбелязва, че в България социалната икономика има традиции, свързани най-вече с развитието на кооперациите, създадени преди близо 120 г. Към субектите на социалната икономика ИСС счита, че трябва да бъдат причислени още дружествата за взаимопомощ, асоциациите, специализираните предприятия за трудова интеграция и т.н., които работят предимно за постигане на социални или обществени цели и в по-голямата си част имат характер на социална иновация. Тези субекти доказват значителни възможности при компенсиране на възникналите в условията на криза икономически и социални проблеми, които не могат да бъдат решени от държавата или пазара.

Според ИСС отделните компоненти на социалната икономика могат да бъдат разглеждани и като иновативна стратегия за социално-икономическо развитие, намираща израз в създаването на един нов и устойчив сегмент на икономиката. Този сегмент, като паралелен на съществуващите икономически структури, има потенциал да компенсира техни негативни ефекти и да внесе промяна в социално-икономическото развитие на дадена страна, без това да засяга съществуващите икономически субекти и начина на тяхното функциониране.

Като приветства усилията на българското правителство за създаване на необходимите предпоставки за развитие на социалната икономика в България, ИСС подкрепя заявената в Националната концепция за социалната икономика позиция за избягване на свръхрегламентирането и контрола върху предприятията и организациите на социалната икономика. Това ще създаде предпоставки за тяхната независимост и автономност по отношение на държавно или друго институционално влияние, което кореспондира с основните принципи и ценности, заложили в разбирането за социалната икономика.

ИСС обръща внимание върху необходимостта от по-ясно регламентиране на спецификата на субектите на социалната икономика и приложимите за тях стимулиращи мерки и условия, като се вземат предвид добрите практики в социалната икономика от страните - членки на ЕС.

Съветът предлага да се създаде надеждна статистическа база данни за предприятията на социалната икономика, която ще е предпоставка за мониторинг и последващи ефективни анализи на развитието на социалната икономика в България. ИСС отбелязва, че в страната е налице дефицит от подготвени специалисти в областта на социалната икономика, което налага

повишаване на атрактивността на това обучение и актуализиране на списъка с професиите, като се добави професията „социален предприемач”.

Като оценява необходимостта от цялостна координация на политиката за развитието на социалната икономика в страната, ИСС прави конкретно предложение за създаване на координиращ орган към министъра на труда и социалната политика, отговорен за цялостната политика и приложение на Националната концепция за социална икономика, която да даде тласък за развитието на този сектор и в България.

Съветът подчертава също необходимостта структурните фондове на Европейския съюз да бъдат използвани за подпомагане на субектите на социалната икономика, като приветства в този смисъл предложението на Европейската комисия да включи в Европейския социален фонд след 2014 година „инвестиционен приоритет” за тях.

В контекста на Европейската година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията – 2012, ИСС разработи по собствена инициатива и прие на своя пленарна сесия от 16 ноември 2012 г. становище на тема: **„Активният трудов живот на възрастните хора и солидарността между поколенията”**, с докладчик проф. д.ик.н. Нено Павлов, член на ИСС от група III – други организации. Според ИСС застаряването на населението не трябва да се разглежда единствено и само от гледна точка на демографската зависимост, представена като съотношение между броя на възрастните хора и лицата в трудоспособна възраст. Ключовият фактор за стабилизиране на осигурителните системи днес е икономическата зависимост, отразяваща съотношението между броя на хората, получаващи осигурителни плащания, и тези, които правят осигурителни вноски в социалните фондове. Подобряването на това съотношение ще изисква по-чувствително увеличаване на заетостта на всички възрастови групи на пазара на труда, включително и на възрастните хора. В този смисъл ИСС предлага конкретни мерки, чрез които България ефективно да използва наличния трудов потенциал и да даде повече шансове на възрастните хора за достъп до пазара на труда. ИСС счита, че особено значение би имало разработването и интегрирането на позитивни мотивационни модели, които ще доведат до удължаване на трудовия живот по далеч по-благоприятен начин от този, свързан с прилагането на други мерки, като напр. повишаването на пенсионната възраст.

Гарантирането на условия за достъп до здравни услуги и увеличението на продължителността на живота на възрастните хора в добро здраве също биха допринесли за техния активен трудов живот. От особена важност е да съществува равен и свободен достъп на по-възрастни и/или работещи хора до академично обучение чрез предлагането на гъвкави учебни програми.

Необходимо е да се преодолеят предразсъдъците, бариерите и негативните стереотипи, свързани с пълноценното участие и приноса на възрастните хора в развитието на обществото. Дори след пенсионирането си възрастният човек може да остане активен и полезен за семейството, за нуждите на уязвимите групи, обществото и за себе си чрез участие в различни публични дейности, доброволчество, културни изяви и др.

Според ИСС устойчивостта на провежданите политики, целящи създаване на среда, осигуряваща перспектива за по-възрастните лица в застаряващото ни общество, изисква постепенен преход от политики на стандартни, субсидирани решения към политики за развитие на пакет от икономически и юридически стимули, насърчаващи както предприемачите, така и заетите лица.

На 30 ноември 2012 г. ИСС прие становище на тема: „**Трудовата заетост на хората с увреждания**”. То е разработено по собствена инициатива, а за докладчик бе определен Стилиян Баласопулов – член на ИСС от група III. Становището цели да привлече вниманието на държавните органи и на гражданското общество върху проблемите на трудовата заетост на хората с увреждания, включително и на работещите в специализираните предприятия и кооперациите. В Стратегия „Европа 2020”, както и в редица други документи, Европейската комисия отчита важността на включването на хората с увреждания в обществения живот и поощрява държавите да откликват на нуждите на тази група хора в неравностойно положение чрез предоставяне на качествени и иновативни услуги.

Ползите за обществото от прилагането на подобни политики имат както социален, така и икономически ефект – увеличава се заетостта на хората с увреждания, подобряват се социалното им включване и качеството на човешките ресурси, като същевременно се постигат значителни икономии на публични средства, които в противен случай биха се разходвали за социални помощи и обезщетения.

В становището си ИСС изразява загрижеността на организираното гражданско общество от задълбочаващата се тенденция към влошаване на социалния статус на хората с увреждания и тревожно високото равнище на безработица сред тях. По данни на Националния статистически институт и Националния осигурителен институт хората с увреждания в работоспособна възраст са около 200 000 души, като само около 10% от тях са заети в различни сфери на обществения живот. Съветът констатира тревожната тенденция към намаляване както на броя на специализираните предприятия и кооперации, така и на заетите в тях хора с увреждания.

Съветът констатира недостатъчната гъвкавост и ефективност на прилаганите политики по осигуряване на заетост на хората с увреждания, които водят до тяхната социална изолация, намалена мотивация за допълнителна квалификация и за търсене на работа.

ИСС препоръчва да се разработят по-ефективни икономически стимули, чрез които да се повиши заинтересоваността на работодателите при създаването на подходящи за хора с увреждания работни условия както в специализирана, така и в обичайна работна среда.

Друг важен извод е, че въпреки създадената нормативна база, проблемът с достъпа на хората с увреждания до работни места, жилищни сгради, обществен транспорт, както и до ведомствени, културни и др. сгради, все още не намира решение поради неосигурен финансов ресурс и неефективен контрол от страна на държавата и общинските институции.

За подобряването на социалния статус на хората с увреждания е необходимо усъвършенстване на нормативната уредба, така че да се

преустановят констатираните негативни тенденции и да се осигури бърз преход към разширяване обхвата на тяхната социална и трудова интеграция. ИСС препоръчва да се предприемат и мерки за насърчаване на публично-частното партньорство между общините и специализираните предприятия и кооперациите, развиващи социалната и трудовата интеграция на хората с увреждания.

2. Резолюции

На 24 февруари 2012 г. ИСС прие резолюция по **"Проект на Закон за детето"**. Според ИСС отговорното родителство и комплексната защита на правата на децата са от ключово значение за преодоляване на демографските предизвикателства пред България, вкл. в контекста на Стратегия "Европа 2020". С удовлетворение ИСС констатира, че основни негови препоръки за насърчаване и подпомагане на отговорното родителство, както и за гарантиране правата на децата на държавно ниво, са намерили отражение във философията и духа на законопроекта. В няколко предходни свои актове ИСС е идентифицирал редица проблеми, свързани с ранното отпадане от училище, образователното равнище и закрилата на децата, като е подчертавал необходимостта от комплексен подход при провежданите политики и мерки в тази сфера.

В приетата резолюция ИСС изразява своята позиция, че надеждни, трайни и ефективни резултати в областта на правата на детето могат да се постигнат единствено чрез взаимодействие между всички заинтересовани страни – държавни институции, регионални и местни власти, социални партньори, други неправителствени организации и представители на самите деца. В тази връзка за ИСС разработеният проект на Закон за детето е една съществена стъпка към комплексното гарантиране правата на децата чрез законодателно регламентиране на необходимата обществена и семейна среда за тяхното отглеждане и възпитание.

Към предвиденото в проектозакона намаляване на възрастта за задължително стартиране на предучилищното образование на 5 години, ИСС предлага да бъдат включени и допълнителни стимули за развитие на инициативи и дейности, свързани с извънучилищната ангажираност на децата, вкл. и за децата под 5-годишна възраст.

ИСС препоръчва при обсъждането и приемането на данъчни и други стимули за българския бизнес допълнително да се включат и такива, които биха го насърчили да инвестира в образованието, здравеопазването и други дейности, свързани с отглеждането и възпитанието на децата.

ИСС призовава политиката и законодателството, свързани с правата на детето, да се разглеждат в тясна връзка с основните цели и действия, застъпени в Стратегия "Европа 2020", и в тази връзка предлага в Националната програма за реформи на Република България към общата цел за намаляване на бедността да бъде включена и подцел за намаляване на детската бедност в страната.

Отчитайки сериозността на изложената по-горе проблематика, на 6 март 2012 г. ИСС проведе широка публична консултация по „Проекта на Закон за детето“ с участието на МТСП, експерти, юристи, представители на множество неправителствени организации, родители и др.

ИСС се включи в европейския дебат по проблемите на заетостта, като заложи в Плана за дейността си през 2012 г. разработването на резолюция по **„Съобщението на Европейската комисия до Европейския парламент, до Съвета, до Европейския икономически и социален комитет и до Комитета на регионите: „Към възстановяване и създаване на работни места“**. Резолюцията бе приета от пленарната сесия на 18 юли 2012 г.

За ИСС темата е от изключително значение, тъй като наблюдаваният, макар и слаб, икономически растеж през 2011 г. не доведе до необходимото нарастване на заетостта. Това формира много сериозни предизвикателства пред страните от ЕС за постигането на целта от Стратегия “Европа 2020” - 75 % заетост на хората на възраст от 20 до 64 години.

ИСС констатира, че освен кризата, негативно влияние върху заетостта имат и редица структурни предизвикателства с дългосрочен хоризонт като: застаряването на населението и влошаването качеството на човешкия капитал; динамичните технологични промени и свързаното с тях реструктуриране на работните места; не винаги благоприятните миграционни потоци; глобализацията и нарастващата външна конкурентност, и то особено на фона на бързо развиващите се големи икономики в света, и т.н.

Според ИСС необходимият икономически растеж трябва да се стимулира както с подходящи макроикономически, индустриални и иновационни политики, така и с много силно развитие на регионалната политика в държавите членки.

За ИСС до този момент много по-малки и незадоволителни са действията и мерките във връзка със стимулирането на другата основна страна на пазара на труда – търсенето на труд. Необходима е балансираност между политиките и мерките за подобряване на търсенето и предлагането на труд. ИСС напълно споделя разбирането за политиките по заетостта като част от крайно необходимите социални инвестиции, които предотвратяват натрупването на по-големи социални бюджетни разходи в дългосрочен план.

В резолюцията си ИСС предлага мерки за повишаване на заетостта и дефинира политики и инструменти за подобряване на търсенето и предлагането на труд. ИСС предлага в „Пакета по заетостта” да се предвидят стимули в подкрепа на създаването на работни места в дейности и сектори с потенциал за устойчиво развитие и нарастване на производителността на труда, каквито са: зелената икономика, предоставянето на социални и здравни услуги и информационните и комуникационните технологии.

В акта се застъпва и тезата, че част от структурните проблеми на пазара на труда могат да бъдат решени при осигуряване на много по-висока мобилност на работната сила в рамките на Европейския съюз. Затова ИСС възприема ограниченията на свободния достъп до пазара на труда за работници от България и Румъния, налагани в девет държави - членки на ЕС, като пречка пред свободното предоставяне на труд на общия европейски вътрешен пазар.

ИСС особено високо оценява разбирането на Европейската комисия (ЕК) за по-тясната взаимозависимост на икономиките и пазарите на труда в ЕС, което изисква засилена координация на политиките по заетостта и социалните политики в съответствие с Европейската стратегия по заетостта. ИСС приема също засиленото участие на социалните партньори в цялостния процес на

управление на ЕС като друга надеждна посока за неговото развитие и усъвършенстване.

III. КОНСУЛТАЦИИ, ДИСКУСИИ И КОНФЕРЕНЦИИ

Като институционална форма за постоянни консултации, диалог и информация на гражданското общество, през 2012 година ИСС организира, участва и съдейства за провеждането на множество срещи и форуми.

На 3 май 2012 г. **Председателският съвет на ИСС** проведе среща с **президента Росен Плевнелиев**. На нея бяха дискутирани редица въпроси по стратегически важни за развитието на България проблеми.

Представители на ИСС участваха активно в проведените през тази година заседания на консултативните съвети към президента на републиката:

- **Съвета за развитие на регионите и национална инфраструктура** на теми: „Национални приоритети за регионално развитие, които да бъдат финансирани от Кохезионен фонд и ЕФРР през 2014 – 2020” и „Национални приоритети в селскостопанската политика на Република България до 2020 година“

- **Съвета по конкурентоспособност и инвестиции** на тема: „Конкурентоспособност и инвестиционни приоритети“;

- **Съвета за образование и наука** на тема: „България 2020: Националните приоритети в образованието и науката“;

- **Съвета за икономическо развитие и социални политики** на теми: „Приобщаващ растеж: Заетост и социално включване” и „Здраве и здравеопазване - ключови цели и решения“;

- **Съвета по духовност, култура и национална идентичност** на тема: „Основи на Националната стратегия за култура на България”.

На 6 март 2012 г. ИСС, в сътрудничество с МТСП, организира **публична консултация по проекта на Закон за детето**. Тя бе проведена с участието на над 100 представители на централната и местната власт, социалните партньори, неправителствени организации, родители, учени, експерти и др. База на дискусиата бе резолюцията на Съвета по проекта на Закон за детето, приета на 24 февруари 2012 г. С удовлетворение се констатира, че основни негови препоръки за насърчаване и подпомагане на отговорното родителство и гарантиране на правата и подкрепата за децата на държавно ниво са намерили отражение във философията и духа на законопроекта. Бе подчертано също, че комплексната защита на правата на децата е от ключово значение за преодоляване на демографските предизвикателства пред България, в контекста на Стратегия "Европа 2020". Политиката и законодателството по правата на детето трябва да се разглеждат в тясна връзка с основните цели и действия на тази стратегия.

Участниците във форума изразиха одобрение, че борбата с бедността е дефинирана като обща цел в Националната програма за реформи и предложиха към нея да бъде включена подцел за намаляване на детската бедност. Констатирано бе, че проблемите на децата не могат да бъдат решени единствено

с приемането на закон, и бе препоръчано да бъдат приложени хоризонтални политики за постигане на по-силна координация както и по-надеждна система за мониторинг. По този начин се очаква програмите и мерките за защита правата на детето да бъдат прилагани в достатъчна синергия и взаимодействие с другите национални политики и програми, свързани с образованието, младежта, борбата с бедността, солидарността между поколенията и др.

ИСС организира на 8 юни 2012 г. съвместно с Група III на ЕИСК, Представителството на ЕК в България и МТСП **международна конференция на тема: „Образованието и заетостта на младежите в контекста на Стратегия „Европа 2020“**. В нея взеха участие Лука Жайер - президент на група III - „Други интереси“ в ЕИСК, Коос Ришел, генерален директор на главна дирекция „Заетост, социални дейности и включване“ на ЕК, както и над 100 български и чуждестранни гости, сред които 30 членове на ЕИСК от 20 държави на ЕС, представители на правителството и парламента, ректори на ВУЗ, учители, неправителствени организации, учени, студенти и др.

Според Лука Жайер е необходимо образованието да стане приоритет за европейските държави, като се осигури неговото модернизиране и се предотврати ранното отпадане от училище. Коос Ришел подчерта нуждата от реализиране на интелигентен растеж на заетостта във всяка страна, като развитието на образованието се съобрази с пазара и потребностите на младите хора. Участниците в конференцията се обединиха около извода, че на висшето образование трябва да се гледа като на обществен продукт, за който трябва да бъде осигурен достатъчен публичен ресурс. Необходимо е също по-голямо участие на бизнеса в анализа на потребностите на пазара на труда и при актуализацията на учебните програми.

През 2012, обявена от ООН за *Международна година на кооперациите*, ИСС организира в София **международна конференция на тема „Ролята на кооперациите за развитието на социалната икономика“**. Официални гости на конференцията бяха председателят на 41-то Народното събрание Цецка Цачева и министъра на труда и социалната политика Тотю Младенов, както и делегати от ЕИСК, водени от Лука Жайер, президент на група III - „Други интереси“, Етиен Флимлин, съпрезидент, и Клаус Нидерландер, директор на „Кооперативна Европа – Европейски регион на Международния кооперативен алианс“. В конференцията и дискусиите взеха участие над 100 представители на кооперативните структури в България, представители на правителството и Народното събрание, неправителствени организации, учени, студенти и др.

В проведения дебат се очерта мнението, че европейските и българските институции отделят все по-голямо внимание на социалната икономика, не само защото е важна част от европейския социален модел, но и защото предоставя иновативни решения на най-наболелите проблеми на гражданите като заетостта, социалното включване и борбата с безработицата. В този аспект се констатира, че кооперациите са допринесли много за развитие на модела на социалноориентираната икономика в България и Европа. Според участниците в конференцията е необходимо да се повишат общественото разбиране и доверието към възможностите на социалната икономика, както и да бъде проведена широка информационна кампания в отделните държави и на европейско ниво. Специално внимание бе обърнато върху образователното ниво

на младите хора в кооперативните организации, както и възможностите, предоставяни от кооперациите на хората в неравностойно положение. Поставен бе и проблемът за правната рамка на финансово-кредитната дейност на кооперациите.

ИСС се включи активно в **кръгла маса посветена на: „Икономическата жизнеспособност и социалната отговорност на кредитните кооперации“**, която се проведе на 30 октомври 2012 г. На форума бяха представени дейността на кредитните кооперации в България, възможностите за тяхното развитие и необходимите законодателни промени за подобряване на условията за кооперативно кредитиране у нас.

На 2 март 2012 г. ИСС, съвместно с МТСП и Представителството на Европейската комисия в България отбелязаха **официалното откриване на „Европейската година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията – 2012“**. По време на събитието се проведе семинар под надслов: „Активен живот на възрастните хора и участието им на пазара на труда“. Наред с очертаните предизвикателства пред възрастното поколение на пазара на труда, във фокуса на дебата бе застаряването на работната сила и здравните аспекти на застаряващото население у нас. Представени бяха редица дейности и инициативи за насърчаване на активния живот на възрастните хора, като в заключение бе приета Декларация за сформирание на Национална коалиция „Активен живот на възрастните хора и солидарност между поколенията“.

ИСС се включи в **3-ия Национален форум на изследователите по стареенето на населението в България**, организиран от Института за изследване на населението и човека при БАН, МТСП и НОИ, който се проведе на 27 март 2012 г. На форума бе приет заключителен документ, съдържащ предложения за подобряване на условията за активен живот на възрастните хора в страната.

В периода юли - ноември 2012 г. представители на ИСС взеха активно участие в пет **регионални кръгли маси на тема: „Иновативен подход за насърчаване на здравословен, активен и достоен живот на възрастните хора“**. Те бяха проведени в градовете Благоевград, Смолян, Варна, Враца и Велико Търново. В работата на кръглите маси участваха регионални представители на социалните партньори, местната власт, читалищата и областните здравни заведения. Дискусиите спомогнаха да бъдат идентифицирани основните целеви области, които да бъдат включени в подготвяната Национална програма за активен живот на възрастните хора.

ИСС бе партньор на МТСП при организирането на **заключителната национална конференция, посветена на „Европейската година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията – 2012“**. Тя се проведе на 4 декември 2012 г. под надслов **„Да бъдем активни – какво е необходимо? Възрастните работници на пазара на труда“**. На форума бе представено становището на ИСС на тема: **„Активния трудов живот на възрастните хора и солидарността между поколенията“**. Наред с многобройните проблеми на демографското застаряване на населението, на конференцията бяха разгледани приоритетите и действията, които могат да подобрят качеството и условията на трудовия живот на

възрастните хора. Участниците в конференцията се обединиха около становището, че са необходими законови промени, които да спомогнат възрастните хора да бъдат задържани на пазара на труда. В същото време тези хора се нуждаят от по-силна социална интеграция и повече позитивно отношение, за което съществена роля играят и медиите.

На 13 февруари 2012 г. ИСС участва в публичното **информационно събитие**, на което бяха представени **„Предварителната оценка на Националната програма за развитие: България 2020”** и **„Аналитичното подпомагане на изготвянето на Националната програма за развитие: България 2020 и стратегически оценки”**.

На 27 март 2012 г. ИСС се включи в организираната от Министерството на финансите **обществена дискусия на тема: „Национална програма за реформи на Република България (2012-2020г.) в изпълнение на стратегията „Европа 2020”**. На нея бяха представени препоръките и заключенията в **„Годишен обзор на растежа”** за 2012 г. и **Националната програма за реформи: България 2020**.

ИСС в партньорство с Представителството на ЕК в България участва на 28 юни 2012 г. в публичното представяне на **специфичните препоръки на ЕК за България в рамките на Европейския семестър**. В дискусията участваха представители на Европейската комисия, Министерството на финансите, социалните партньори и други неправителствени организации.

На 27 март 2012 г. ИСС взе участие в **конференция на тема: „Многогодишната финансова рамка на ЕС за периода 2014 - 2020”**, организираната от Института за икономическа политика и фондация „Ханс Зайдел”. На нея бяха представени българската позиция, както и позициите на три нови държави - членки на ЕС - Полша, Румъния и Унгария, относно многогодишната финансова рамка.

На 26 април 2012 г. представители на ИСС участваха в конференцията на Института за икономическа политика и фондация „Ханс Зайдел”, на която бе представена **оценката за конкурентоспособността на България в региона на ЦИЕ**. Във форума се включиха както съветникът на президента – Евгени Ангелов, така и представители на Министерството на икономиката, енергетиката и туризма, на Българската агенция за инвестиции, Уникредит Булбанк, УНСС, Световна банка и КРИБ.

ИСС участва в семинар на тема: **„Обща характеристика и сравнителен анализ на развитието на българските райони”**, проведен на 10 януари 2012 г. На него бе представен детайлен социално-икономически анализ, изготвен във връзка с бъдещата ОП **”Регионално развитие”** (2014 - 2020 г.)

На 14 септември 2012 г. ИСС се включи в кръглата маса, посветена на **„Бъдещето на Общата селскостопанска политика на ЕС”**. На нея участваха над 100 представители на българската администрация, браншови и неправителствени организации, журналисти, граждани, студенти и ученици. На дискусията българският евродепутат - Мария Габриел, представи бюджетна рамка за новия програмен период и законодателните предложения на ЕП за реформите на ОСП.

ИСС взе участие в публичното представяне на **доклада на Световната банка - „България: благосъстоянието на домакинствата по време на рецесията през 2010 г. и възстановяването“**, организирано от Институт „Отворено общество“ на 21 февруари 2012 г. Целта на срещата бе да бъде оценена ефективността на правителствените политики, въведени за смекчаване на последиците от кризата.

ИСС участва в **Национална кръгла маса на тема: "Европейски и национални политики за гарантиране развитието на жените в предприемачеството и на пазара на труда"**. Тя бе организирана и проведена на 16 март 2012 г. от Информационното бюро на Европейския парламент в България в партньорство със списание "Мениджър" и Българската търговско-промишлена палата. На форума се дискутираха националните и европейските политики, развити в отговор на резолюцията на ЕП от 07.03.2012 г., за равенството на половете в Европейския съюз.

На 23 март 2012 г. членове на ИСС взеха участие в организираната от КНСБ конференция на тема: **„Проблеми и политики за балансиране на семейния и трудов живот - оценка на икономическите ефекти от въвеждане на фирмени политики и мерки“**. На форума бе представена оценка на фирмените политики за съчетаване на семейните и професионалните ангажименти на работещите. Въз основа на представения анализ участниците в конференцията предложиха да се разработи Национална стратегия за съчетаване на семейния и трудовия живот.

Представители на ИСС участваха в **международна конференция на тема: „Влиянието на икономическата криза върху индустриалните отношения и политиките за справяне с кризата“**. Тя се проведе на 15 и 16 ноември 2012 г. и бе организирана от Центъра за икономическо развитие по проект с международно участие и с участието на представители на социалните партньори, учени и експерти.

На 22 ноември 2012 г. ИСС участва в **осмата тематична конференция на тема: „Конкурентоспособността на България през призмата на банковата система“**, организирана от Института за икономическа политика, в сътрудничество с фондация „Ханс Зайдел“. Акцент на форума бяха ролята на банките при усвояването на средствата по европейските фондове, както и прилаганите актуални инструменти и практики при кредитирането на бизнеса у нас.

ИСС взе участие в **конференцията "Лекари и мобилност,"** която се проведе на 22 ноември 2012 г. в Народното събрание. На конференцията бяха обсъдени проблемите и перспективите на лекарската мобилност, ролята на образованието в кариерното развитие на лекарите, динамиката на тяхната миграция, както и общоевропейските политики и практики за предотвратяване на все по-нарастващата заплаха от недостиг на лекари в Европа.

ИСС бе сред партньорите на организираната от КНСБ, съвместно с НОИ и МТСП конференция на тема: **„Инвестициите в безопасност и здраве на работното място – гарант за висока производителност и високи доходи“**, проведена на 27 април 2012 г. На нея бяха разисквани проблеми, свързани с трудовата среда на работещите в страната.

ИСС участва в кръгла маса на тема „**България и Русия в съвременна Европа**“, организирана от Обществената палата на Русия и Посолството на Русия в България на 1 юни 2012 г. Основна тема на дебата бе развитието на връзките между България и Русия в областта на образованието, науката и културата.

IV. СЪТРУДНИЧЕСТВО С ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ, НАЦИОНАЛНИТЕ СЪВЕТИ НА ДЪРЖАВИТЕ – ЧЛЕНКИ НА ЕС, И ДРУГИ СРОДНИ МЕЖДУНАРОДНИ ОРГАНИЗАЦИИ

Отчетната година бе характерна с по-нататъшното развитие на ползотворното сътрудничество на ИСС с ЕИСК, националните съвети от държавите – членки на ЕС и други сродни международни организации. По-надолу са изложени в хронологичен порядък основните дейности, осъществени от ИСС в този контекст.

Представители на ИСС взеха участие на 26-27 март 2012 г. в Люксембург в семинар на тема: **“Жените и социалният диалог”**, проведен в рамките на ТРЕСМЕД 4 – проект на ЕК за сътрудничество със страните от Южното Средиземноморие. На семинара присъстваха представители на икономически и социални съвети и сродни организации от Египет, Ливан, Мароко, Италия, Испания, Люксембург и България, както и на ЕИСК и на ЕК. Българският ИСС е последователен партньор по проекта още от първото му издание със съществен принос по заложените тематични линии. На провеля се в Люксембург форум г-жа Янка Такева – член на група III на ИСС, запозна присъстващите с българския опит по отношение на представителството на жените в организациите на гражданското общество, както и с проблемите на жените на пазара на труда, политиките в подкрепа на равните възможности между половете, достъпа до образование, условията на труд и на социална защита. Представянето провокира интереса на всички участници, в резултат на което българският ИСС бе поканен от ЕИСК да се включи в подготовката на доклад за „Ролята на жените в обществото в Евро-средиземноморския регион“, който да бъде представен на срещата на върха ЕВРОМЕД през 2012 г.

На 3 и 4 май 2012 г. в Дъблин бе проведена **годишна среща на главните секретари на икономическите и социални съвети на страните - членки на ЕС, и ЕИСК**. Главният секретар на българския ИСС изнесе доклад по основната тема на срещата: „Социалният и гражданският диалог по време на национална и европейска криза“. Партньорите ни от националните ИСС за пореден път дадоха положителна оценка за модела на организирания граждански диалог в България и активното взаимодействие с институциите в периода на икономическа и финансова криза.

Представители на администрацията на ИСС взеха участие в **международно лятно училище, организирано от МАИСССИ**. Основната тема на форума беше „Икономическите и социални съвети и устойчивото развитие“. В програмата на обучението бяха включени лекции и презентации по

актуални теми като: световната икономическа ситуация, глобалната финансова криза, РИО+20, развитието на екологична цивилизация и свързаните с нея предизвикателства, устойчивото развитие и ролята на медиите и др. Отделните тематични сесии се провеждат с ясно подчертан подход за стимулиране на взаимодействието между участниците и насърчаване на дебатите. Пред аудитория от 80 участници от 28 страни (представители на различни организации, изследователски центрове и университети) представителите на ИСС изложиха структурата и начинът на функциониране на българския ИСС, както и добрите практики в дейността на Съвета и международните форуми, които организира. Съществен беше приносът на българския ИСС в подготовката на два доклада – по *урбанизацията и последствията от нея* и *управление и институционални въпроси*, както и в проведения се дебат, посветен на социалното осигуряване и неговите специфики в отделните страни.

Председателят на ИСС и експерти на Съвета участваха в **международна конференция на тема: „Стъпка напред за по-силна Европа – гражданското общество: пълноправен партньор в стратегия „Европа 2020“, която се проведе на 25 септември 2012 г. в Брюксел.** Целта на конференцията бе да се открият иновативни идеи и добри практики, необходими за предприемането на стратегическите действия, които биха довели до създаването на работни места и постигането на устойчив растеж в ЕС. Едно от важните заключения на конференцията бе необходимостта Европа да бъде по-единна в посрещане на увеличаващите се предизвикателства на съвременния динамично променящ се свят. Организираното гражданско общество трябва да бъде реален участник и активен сътрудник на европейските институции и националните правителства в изпълнението на Стратегия „Европа 2020“. Заключениета от конференцията бяха представени на лидерите на Европейския съюз преди заседанието на Европейския съвет на 18-19 октомври 2012 г.

Българският ИСС участва в проведената в Лисабон на 28 септември 2012 г. съвместна конференция на ЕИСК и Конфедерацията на търговията и услугите на Португалия на тема: **„Реформите на пазара на труда в отговор на кризата“.** На нея бяха обсъдени теми като европейската дългова криза, конкретните политики за справяне с кризата в Португалия и обучението като инструмент срещу ранното напускане на училище. Подчертана бе необходимостта от постоянен диалог със социалните партньори, като условие за решаване на проблемите, свързани с пазара на труда. Активната работа на българския ИСС по отношение на политиките за ограничаване ранното напускане на образователната система, както и по отношение на предизвикателствата пред трудовите пазари му отреди за пореден път заслужено място сред ключовите участници и партньори на такъв род форуми. В период на нестабилност на социалния диалог в Европа и блокирана дейност на някои съвети, българският Икономически и социален съвет бе посочен от европейските партньори като пример за добре установена практика на сътрудничество и модел на функциониращ граждански диалог.

ИСС взе участие на 3 октомври 2012 г. в проведената от ЕИСК в Брюксел конференция на тема: **„Социалното предприемачество и стратегия Европа 2020“.** Акцент на конференцията бе ключовата роля на социалните предприятия и приносът им в европейската икономика. Отбелязано бе значението на тези предприятия за справяне както с проблемите на хората с

трайни увреждания, така и с предизвикателствата, свързани с нарастващата безработица и риска от бедност и социална изолация. Резултатите от конференцията ще се използват при разработване на становище на ИСС по социалните предприятия през 2013 г.

Група на работодателите (Група I) на ЕИСК проведе на 5 октомври 2012 г. в Банско съвместно заседание с представители на българския Икономически и социален съвет. Основна тема на заседанието бе **„Ролята на ценностите като мотив за по-добро бизнес поведение“**. Докладчици от страна на ИСС бяха проф. Нено Павлов – заместник-председател на ИСС, и Георги Стоев – член на ИСС от Група I. Изборът на България за провеждането на този форум бе от стратегическо значение за очертаващото се все по-тясно сътрудничество с ЕИСК с оглед на предстоящия избор на настоящия президент на Група I в ЕИСК за президент на Комитета през следващите две и половина години.

ИСС участва в **срещата на върха на ЕВРОМЕД**, която се проведе на 17-19 октомври 2012 г. в Аман (Йордания). Форумът бе посветен на Средиземноморския регион и включването на организираното гражданското общество в изработването и развитието на политиките за подобряване на социалния диалог в тази част на света. Дискутирани бяха и партньорството юг-юг и север-юг между организациите и взаимната им подкрепа при провеждането на обучение, създаването на работни места и подобряването на социалния диалог. Бе представен доклад за „Икономическото и социалното положение на жените в Евро-средиземноморския регион“, подготвен от ЕИСК с участието и на българския ИСС. Форумът беше изключително полезен за ИСС за установяване на неформални контакти с делегациите на Израел, Мароко, Тунис, Либия и Египет с оглед на предстоящото им посещение в България през май 2013 г. в рамките на семинар по проекта ТРЕСМЕД 4.

На 8-9 ноември 2012 г. в Дъблин (Ирландия) се проведе **Годишната среща на президентите и главните секретари на икономическите и социални съвети на страните - членки на ЕС, и ЕИСК**. Дискусиите по време на форума бяха съсредоточени върху необходимите реформи на трудовия пазар, социалната политика в европейските страни и приноса, опита и добрите практики на икономическите и социални съвети. Представяйки специфичния национален опит, участващите делегации се съсредоточиха основно върху икономическо развитие, социален и граждански диалог. В този контекст представянето на дейността на българския ИСС от неговия председател показва високото ниво на ангажираност на нашия съвет към актуалните проблеми, като акцент беше поставен върху установения в България добър модел на диалог и консултации. От страна на аудиторията особено внимание предизвика приетото от българския ИСС през тази година становище, в което се предлагат конкретни политики и действия за по-чувствително намаление на ранното отпадане от училище и подобряване на образователното равнище на младежите, както и активността на съвета по проблемите на трудовия пазар и възможностите за тяхното преодоляване.

На провелата се на 22-23 ноември 2012 г. в Брюксел **конференция по проект ТРЕСМЕД 4, на тема „Жените и социалният диалог“** присъстваха представители на икономически и социални съвети и сродни организации от 13

страни - партньори по проекта, както и представители на ЕК и ЕИСК. На форума бе представена ангажираността на икономическите и социални съвети към проблемите, свързани с равните възможности на половете. Обсъдиха се стъпките, които да се предприемат по отношение на развитието и дейностите в рамките на проекта, и се очерта план за действие. Беше представена и третата тематична линия по проекта - „Регионално сътрудничество и представяне на интересни практики в региона“, в рамките на която ще се проведе семинар в София през май 2013 г.

Сътрудничеството с Европейския икономически и социален комитет през 2012 г. беше изключително интензивно. Българският ИСС е припознат като един от ключовите партньори на ЕИСК сред сродните европейски институции и всички международни форуми на съвета са подкрепяни от активното участие на ЕИСК.

Делегация от комитета, ръководена от Лука Жайер, президент на група III - „Разни интереси“, бе част от съвместно организираната международна конференция на тема: **„Образованието и заетостта на младежите в контекста на стратегия „Европа 2020“**, която се състоя на 8-ми юни 2012 г.

Делегация от ЕИСК беше поканена и взе участие и в организираната от ИСС международна конференция на тема: **„Ролята на кооперациите за развитието на социалната икономика“**, която се проведе на 4-ти декември в София. На форума присъства и делегация от представители на „Кооперативна Европа – Европейски регион на Международния кооперативен алианс“, водена от нейния съпрезидент Етиен Флимлин.

Както и през предишни години, президентът на ЕК г-н Барозо потърси чрез ЕИСК конкретна информация от мрежата на национални ИСС за прилагането на Стратегия „Европа 2020“ и тяхното включване в Европейския семестър 2012 г. Отчитайки този повишен интерес към работата на икономическите и социални съвети, българският ИСС подготви и предостави своя принос, който беше включен в „Интегриран доклад по Стратегия „Европа 2020“ на ЕИСК, изпратен до европейските институции.

Следва да се отбележи и активното участие на председателя на ИСС в редица заседания на ЕИСК, неформални срещи с ръководството на Комитета и с президента на Координационната група по Стратегия „Европа 2020“. В резултат на тези срещи редица форуми получиха подкрепата на ЕИСК, а ИСС очаква още по-задълбочено сътрудничество през 2013 г. Заявена е готовността на Комитета за активна съвместна работа по ключови за Европа теми.

Преките двустранни контакти на ИСС със сродни организации по традиция също отбелязаха развитие. На 17.04.2012 г. по инициатива на ИСС на Израел се проведе двустранна работна среща в Икономическия и социален съвет на България с г-н Шломо Нюман - председател на изпълнителния комитет на ИСС на Израел. На срещата бяха обсъдени рамките и възможностите за бъдещо сътрудничество между двете институции.

Заявен беше и интерес от страна на Руската обществена палата за задълбочаване на сътрудничеството и за установяването на руско-български форум като постоянна платформа на диалог между представителите на организираното гражданско общество в двете страни. В тази връзка представители на ИСС бяха поканени за участие в организирана от Руската

обществена палата с подкрепата на Руското посолство в София и Руския културен център кръгла маса на тема: „Русия и България в модерна Европа“, която се проведе на 07 юни 2012 г. в София.

През 2012 г. ИСС бе привлечен като партньор в подготовката на редица важни доклади. Съвместно с ЕИСК и други национални съвети и сродни организации ИСС участва в подготовката на доклад по линия на Евро-средиземноморското сътрудничество на тема „Икономическото и социално положение на жените в Евро-средиземноморския регион“.

По линия на МАИСССИ, ИСС се включи в подготовката на доклад по определената за периода 2011 – 2013 г. работна тема „Младежка заетост“, представяйки специфични национални практики и опит. ИСС участва и в подготовката на позицията на МАИСССИ, представена на 56-та сесия на комисията на ООН за статута на жените.

През 2012 г. от страна на унгарски медии и от унгарската конфедерация на професионалните съюзи бе проявен интерес към българския модел и практика на организиран граждански диалог, във връзка с който ИСС предостави необходимата информация на унгарските партньори.

V. ПРЕПОРЪКИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА ИСС, НАМЕРИЛИ ОТРАЖЕНИЕ В ПРИЕТИ ПОЛИТИКИ, АКТОВЕ И РЕШЕНИЯ НА ИНСТИТУЦИИТЕ НА ИЗПЪЛНИТЕЛНАТА И ЗАКОНОДАТЕЛНАТА ВЛАСТ ЗА 2012 Г.

Следвайки традицията на отчетите от последните години, тук са представени по тематични направления предложенията, препоръките, политиките и мерките, заложи в документи и инициативи на ИСС, намерили през 2012 год. отражение в актове, програми, планове, политики и мерки по икономическата и социалната политика в страната.

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ: НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА РЕФОРМИ (НПР) НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ (2012-2020 г.)

ИСС има конкретни предложения и препоръки по отношение на НПР, които се съдържат в резолюциите, приети през 2011 г. по **“Проект за Национална програма за реформи на България”** и **“Демографските предизвикателства пред България в контекста на Стратегия “Европа 2020”**, както и в становището **“Стратегически приоритети на българската икономика в контекста на Стратегия “Европа 2020”**”.

РЕАЛИЗИРАНИ ПРЕПОРЪКИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА ИСС

Най-общо ИСС отчита, че неговите предложения и препоръки по отношение на дългосрочния хоризонт (до 2020 г.) и по структурата и баланса между отделните части на НПР в основната си част са отразени в актуализираната НПР (2012-2020 г.).

1. ИСС предлага да бъде разширена макроикономическата част на НПР с по-дългосрочен хоризонт на прогнозата (при възможност до 2020 г.), а тесните места (пречките пред растежа) да намерят по-значимо място в първата част на документа, като същите бъдат разширени и с други сериозни предизвикателства пред развитието на българската икономика; предлага се освен това в НПР да намерят място преди всичко предвижданите бъдещи мерки и действия, като в документа бъде съкратен до минимум ретроспективният анализ на вече реализирани или в процес на реализация мерки (резолюция ПНПРРБ).

Предложенията и препоръките на ИСС по отношение на дългосрочния хоризонт (до 2020 г.) и по структурата и баланса между отделните части на НПР са намерили отражение в актуализираната НПР (2012-2020 г.), приета от МС през месец април 2012 г. Със заложените мерки се спазват и ангажиментите на страната по Пакта „Евро плюс“ за повишаване на конкурентоспособността, заетостта и устойчивостта на публичните финанси.

2. ИСС препоръчва активно включване на социалните партньори и гражданското общество в подготовката и обсъждането на НПР (резолюция ПНПРРБ).

Предварителният вариант на НПР на Република България (2012-2020 г.) бе публикуван на уебстраницата на Министерството на финансите и на портала за обществени консултации www.strategy.bg, като на 27 март 2012 г. бе проведено публичното обсъждане на програмата, организирано от Министерството на финансите, в което участваха социалните партньори и представители на ИСС.

3. ИСС счита, че за гарантиране на поетапното изпълнение на НПР трябва да се разработи и приеме План за действие със съответния времеви график, в който ясно да се конкретизират институционалните отговорности, както и процедурите за наблюдение, контрол и цялостна координация по нейното изпълнение (резолюция ПНПРРБ).

В изпълнение на Решение № 692 на Министерския съвет от 2011 г. през месец март 2012 г. бяха приети отчет на правителството относно изпълнението на мерките, заложи в НПР (2011-2015 г.) и План за действие към нея, както и анализ на очакванията за процеса на тяхното изпълнение към юни 2012 г.

4. ИСС предлага в НПР да се зложат мерки и да се дефинира по-амбициозна цел за ранното отпадане от училище спрямо декларираната от нашата страна, като бъде постигнат необходимият общественно-политически консенсус в усилията за чувствително намаляване на ранното напускане на училище и подобряване на образователните характеристики на населението (резолюция ДПБСЕ).

През март 2012 г. МС подготви Законопроект за предучилищното и училищното образование, в който се набелязват редица мерки за преодоляване на ранното отпадане от училище.

В рамките на мярката от НПР „Стартиране на програми за училища „втори шанс“ са предоставени допълнителни възможности за ограмотяване и професионално развитие на отпаднали ученици. Изпълнява се проект „Нов

шанс за успех”, който включва в обучение за оgramотяване и за формиране на ключови компетентности лица над 16 години.

6. ИСС изразява многократно своята позиция, че едни от най-големите предизвикателства пред България в средносрочен и дългосрочен аспект са свързани с последиците от демографските тенденции и ниската производителност на труда. В тази връзка ИСС обръща внимание, че до този момент в страната няма ясна оценка за очакваното натоварване на публичните финанси в резултат от демографското развитие. Отбелязва се, че този проблем не е отчетен в проекта на НПР, което впоследствие може да създаде сериозни проблеми при реализацията на заложените цели. Заради това ИСС настоява Народното събрание да приеме дългосрочна стратегия за демографското развитие и човешкия капитал (резолюция ДПБСЕ и резолюция ПНПРРБ).

През февруари 2012 г. МС прие актуализирана Национална стратегия за демографско развитие на населението на Република България 2012-2030, която предлага решения за управление на икономическите и социалните ефекти, породени от демографските дисбаланси. Стратегията цели до 2030 г. да се постигне забавяне на намалението на населението чрез насърчаване на раждаемостта, политики за намаляване на броя емигриращи млади хора в репродуктивна възраст, създаване на заетост и намаляване на младежката безработица, чрез подобряване на качеството на работната среда и заплащането, както и привличането обратно в страната на българи, живеещи в чужбина.

7. ИСС препоръчва основна краткосрочна цел в НПР да е преодоляването на рецесията. Във връзка с това се предлага да бъдат създадени необходимите условия за излизане от нея при съхраняване на финансовата стабилност (БИ-Е2020).

Препоръките на Съвета са отразени в актуализираната НПР (2012-2020 г.), като се предвиждат:

- **Ускорена фискална консолидация и ограничаване ръста на разходите до растежа на потенциалния БВП;**
- **Подобрено бюджетно планиране и отчитане на начислена база;**
- **По-добро съответствие между нарастването на заплатите и производителността с оглед на конкурентоспособността.**

8. ИСС препоръчва при задълбочаване на проблемите в приходната част на бюджета да се въведе „бюджетен борд”, който да регламентира по-ясно съотношението между държавните приходи и разходи (БИ-Е2020)

През месец април 2012 г. България се присъедини към Пакта „Евро плюс”, което е гаранция за устойчивостта на публичните финанси и провеждането на политиките, които благоприятстват насърчаването на конкурентоспособността на икономиката.

9. ИСС препоръчва реструктурирането на българската икономика да бъде преориентирано към технологично обновяване в традиционните отрасли на индустрията, увеличаване дела на средно- и високотехнологичните продукти, в т.ч. на износа, на секторите и нишите с висока добавена стойност и висока интензивност на иновациите (БИ-Е2020).

Правителството определи 2012 г. за година на структурни реформи в българската икономика. В актуализираната НПР (2012-2020 г.) се казва, че иновационната политика е една от ключовите области за повишаване на конкурентоспособността на българската икономика и за ускоряване на потенциала за растеж в следкризисния период, в съответствие с насоките на Годишния обзор на растежа (ГОР) за 2012 г. В НПР се поема ангажимета, България да продължи да предприема мерки за осигуряване на среда, стимулираща научната дейност и иновациите, включително чрез намаляване на административната тежест и разширяване на достъпа до финансиране за МСП.

10. ИСС настоява за промяна в политиката за насърчаване изграждането на източници на електро- и топлоенергия от ВЕИ за преобладаващо собствено потребление (БИ-Е2020).

През месец април 2012 г. Народното събрание направи изменения и допълнения в Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ), които целят насърчаване на производството на енергия от ВИ и използването ѝ за собствено потребление от бизнеса и гражданите.

11. Прилагане на широка програма за подобряване на енергийната ефективност на обществените и частните сгради (БИ-Е2020).

Очаква се през 2013 г. да бъде приета от МС Национална стратегия по енергийна ефективност на Република България. В ход е изпълнението на дългосрочната национална политика по енергийна ефективност чрез Националния план за действие по енергийна ефективност (2008-2016 г.), който е разделен на краткосрочни тригодишни планове, дефиниращи междинните индикативни цели.

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ: ПОДОБРЯВАНЕ НА БИЗНЕС СРЕДАТА В БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА

В този раздел са представени основни реализирани предложения и препоръки на ИСС за подобряване на бизнес средата в България. Те са залегнали в редица актове на Съвета като: становище *„Възможности за намаляване на административните пречки и подобряване на бизнес средата в България”*, становище *„Българската икономика в условията на глобална финансова и икономическа криза – проблеми, предизвикателства и възможности”*, становище *„Предизвикателства пред българската икономика”*, становище *„Стратегически приоритети на българската икономика в контекста на Стратегия „Европа 2020”* и резолюция по *„Проект на национална програма за реформи на Република България”*.

РЕАЛИЗИРАНИ ПРЕПОРЪКИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА ИСС

1. ИСС предлага да бъде намалена бюрокрацията с цел подобряване на бизнес средата и повишаване на административния капацитет.

1.1. Препоръчва се най-късно до края на 2013 г. да бъдат проведени основни административни и законодателни реформи за оптимизиране на

държавната администрация, структури и регулативна среда, както и да бъдат осигурени спазване на закона, сигурност и предсказуемост. (БИ-Е2020)

В актуализираната НПР, приета от МС през април 2012 г., е заложено разработването на *Стратегия за развитие на администрацията до 2020 г.* В нея ще залегнат основните цели в трите основни направления на административната реформа - развитие на административните структури, развитие на човешките ресурси и подобряване на административното обслужване. Новата стратегия ще обедини целите на съществуващите *Стратегия за управление на човешките ресурси в държавната администрация* и *Стратегия за обучение на служителите в администрацията.*

1.2. Като мярка за ограничаване на корупцията ИСС настоява в *Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност* да бъде намален броят на стопанските дейности, за които е необходим лицензионен режим (ЗОАРАКСД), (БИ-Е2020).

През 2012 г. бе извършен анализ на регулаторните режими с фокус върху премахването на нецелесъобразни и ненужни процедури и се предвижда облекчаване на съществуващи процедури чрез намаляване броя на необходимите документи и срокове.

2. Според ИСС, за по-ефективното прилагане на Закона за електронното управление (ЗЕУ) следва изпълнителната власт да извърши цялостен преглед на законовата уредба и да направи предложение пред законодателната власт, която да я приведе в съответствие със ЗЕУ. ИСС предлага ускоряване на изграждането на електронното правителство (НАППБС; БИ-Е2020).

В актуализираната НПР (2012-2020 г.) се посочва, че националната политика за развитие на електронното управление се базира на четири стратегически цели, залегнали в Общата стратегия за електронно управление в Република България (2011-2015 г.), между които са въвеждане на електронно правителство и електронно здравеопазване.

Стратегията има хоризонтален характер, като подпомага постигането на целите, заложени в Програмата за по-добро регулиране на Република България (2010 - 2013 г.), Плана за изпълнение на мерките за оптимизация на държавната администрация 2010-2011 г. и Националната стратегия за развитие на широколентовия достъп в Република България.

3. С цел разширяване на стопанската свобода и възможностите за икономическо развитие ИСС предлага да бъдат ревизирани или отменени някои от съществуващите режими, както и лицензионните и регистрационните изисквания и критерии, на които трябва да отговарят стопанските субекти от гледна точка на тяхната законосъобразност и целесъобразност (НАППБС).

На 28 февруари 2012 г. Съветът за административна реформа одобри *Насоки за провеждане на Инициатива за намаляване на административната и регулаторната тежест за бизнеса.* Целта на инициативата са премахване, опростяване и намаляване на административните пречки пред бизнеса, произтичащи от някои регулаторни режими, администрирани от централната власт (лицензионни, разрешителни, регистрационни, удостоверителни, уведомителни).

На 3 октомври 2012 г. правителството прие *План за намаляване на регулаторната тежест за бизнеса*. В него са включени 249 мерки, инициирани по предложение на представители на неправителствени, браншови и работодателски организации. Планът е изготвен в съответствие с Насоките за провеждане на инициативата за намаляване на административната и регулаторната тежест за бизнеса, посочени по-горе. Целта на инициативата са премахване, опростяване и намаляване на административните пречки пред бизнеса, произтичащи от близо 750 регулаторни режима. Най-голям брой мерки са предложени в сферата на здравеопазването (45), на земеделието и храните (43) и на икономиката, енергетиката и туризма (26).

4. Според ИСС размерът на таксите по административно регулиране и контрол не трябва да надвишава разходите на администрацията за извършване на административната услуга (НАППБС).

През януари 2012 г. бе приета *Методика за определяне на разходно-ориентиран размер на таксите*, според която размерът на таксите ще бъде съобразен с разходите за извършване на административната услуга. Методиката предвижда приходите от такси да се използват за повишаване на качеството на предоставяната услуга. По предварителна оценка прилагането на методиката ще позволи спестяване на разходи на бизнеса в размер между 25.6 и 102.3 млн. евро.

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ: ДЕМОГРАФСКА ПОЛИТИКА И МИГРАЦИОННИ ПРОЦЕСИ

Отчитайки изключителната важност на миграцията като фактор за демографската криза в България, състоянието на националния трудов пазар, икономическото и социалното развитие на страната, ИСС прие и предостави на заинтересованите институции следните актове: становище *„Проблеми на демографското развитие и предизвикателствата пред демографската политика на България“*; становище по *„Националната стратегия по миграция и интеграция на Република България 2008 – 2015 г.“*; резолюция *„Демографските предизвикателства пред България в контекста на Стратегия „Европа 2020“* и становище *„Активният трудов живот на възрастните хора и солидарността между поколенията“* (АТЖВХ).

РЕАЛИЗИРАНИ ПРЕПОРЪКИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА ИСС

1. ИСС предлага на базата на висок обществено-политически консенсус и с активното и конструктивно участие на всички заинтересовани държавни, политически, граждански и научни институции да се разработи дългосрочна стратегия за възпроизводство на населението и неговите качествени характеристики. Предложението на Съвета е това да стане базов стратегически документ за развитието на страната, към който да се интегрират целите и приоритетите на останалите основни секторни стратегии – здравна, образователна, пенсионна, административна и т.н. (резолюция ДПБСЕ; ПДР).

През месец февруари 2012 г. МС прие актуализирана **Национална стратегия за демографско развитие на населението в Република България 2012 - 2030 г.** Тя формулира приоритетните направления и задачи в областта на демографската политика, насочени към забавяне темповете на намаляване на броя на населението и осигуряване на високо качество на човешкия капитал, включващ хората с тяхното здравословно състояние, образование, квалификация, способности и умения. Стратегията консолидира намеренията и действията в различни секторни политики и допринася за тяхната синергия с цел постигане на балансирано демографско развитие на населението.

2. ИСС изразява подкрепа към възприетия интегриран подход за посрещане на демографските предизвикателства в приетите от българското правителство през 2012 г. основни стратегически документи за демографско развитие на Р България: Актуализирана Национална стратегия за демографско развитие на Република България (2012–2030 г.) и Национална концепция за насърчаване на активния живот на възрастните хора (2012 – 2030 г.) (АТЖВХ).

Министерският съвет одобри на 20 юни 2012 г. **Национална концепция за насърчаване на активния живот на възрастните хора (2012-2030 г.)**. Основните оперативни цели и задачи, заложи в концепцията, са свързани със: осигуряване на условия за активен трудов живот на възрастните хора, достъп до здравни услуги, осигуряване на условия за достъп до образование, учене през целия живот, повишаване на квалификацията и преквалификация с оглед подобряване на трудовата и социалната мобилност, развитие и модернизиране на дългосрочните грижи и осигуряване на равни възможности за достъп до социални услуги, развитие на доброволчеството и солидарност между поколенията.

3. С особена загриженост ИСС подчертава необходимостта от много точни оценки за влиянието на застаряването на населението върху публичните финанси на страната в средносрочен и дългосрочен аспект (резолюция ДПБСЕ).

В рамките на Европейската година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията през 2012 г. Министерският съвет разработи интердисциплинарно проучване **„Социално-демографски профил на населението на възраст на и над 50 години в България, 2012 г.“**, където са направени прогнози за въздействието на застаряването върху публичните финанси.

4. ИСС в свои становища и резолюции нееднократно е констатирал и привличал вниманието на българското общество и управляващите институции върху тревожните мащаби на застаряването на населението в страната. В тази връзка ИСС изразява своята единна позиция за включване сред приоритетите на Р България мерки и действия, свързани с активния живот и солидарността между поколенията (АТЖВХ).

В изпълнение на **Стратегия „Европа 2020“** и в **Националния план за действие по заетостта за 2013 г.** е заложила национална подцел в областта на заетостта – да се повиши заетостта сред работниците на възраст от 55 - 64 г. (НПДЗ-2013).

4.1. ИСС настоява за подобряване на качеството и адекватността на работните места за възрастните хора, както и за въвеждане на позитивни мотивационни методи за задържането им на пазара на труда и удължаване на трудовия им живот, без повишаване на пенсионната възраст.

В Националният план за действие по заетостта за 2013 г. са заложили мерки за устойчиво повишаване на предлагането на труд с нарастване на възрастта. Те ще включват по-достъпно и за повече хора участие в ученето през целия живот; развитие и усъвършенстване на стимулите за лицата и фирмите, чрез които се постига реално удължаване на трудовия живот и се отлага излизането от пазара на труда (НПДЗ-2013).

4.3. ИСС предлага преодоляване на предразсъдъците, бариерите и негативните стереотипи, свързани с капацитета за пълноценно участие и принос на възрастните хора в развитието на обществото.

В Националният план за действие по заетостта за 2013 г. се предлага предоставяне на индивидуални услуги и по-широко прилагане на гъвкавите форми на заетост за осигуряване на плавен преход от работа към пенсиониране; предвижда се популяризиране на опита и добрите практики на работодателите за използване на потенциала на по-възрастните работници. Ще се развият „сребърната икономика“ и социалната икономика. Реформата на пенсионната система ще се съчетае с активни действия за повишаване на качеството на работната сила и осигуряване на заетост на безработните лица с по-висока възраст (НПДЗ-2013).

4.4. Според ИСС е необходимо премахване на възрастовата дискриминация в ключови сфери като пазар на труда, здравеопазване, образование и подобряване на достъпа до различните услуги.

Според Националният план за действие по заетостта за 2013 г. за безработните лица в предпенсионна възраст ще се реализира Националната програма „Помощ за пенсиониране“. Ще продължи и реализацията на мярката за безработните лица над 50-годишна възраст, съгласно която на работодател, разкрил свободно работно място и осигурил заетост на лице от целевата група, се предоставят средства от държавния бюджет за трудово възнаграждение и задължителни плащания по трудовото и осигурителното законодателство. Безработните над 50-годишна възраст ще могат да участват в схемите по ОП РЧР „Подкрепа за заетост“ за осигуряване на обучение на работното място и наставник, определен от работодателя. Осигурява се субсидирана заетост при работодател за всички включени в схемата безработни лица за срок от 6 до 12 месеца. (НПДЗ-2013)

4.4. ИСС настоява да бъде осигурен равен и свободен достъп до академичното обучение не само за младите хора, но също и за нетрадиционните студенти като по-възрастни и/или работещи хора, чрез предлагането на гъвкави учебни програми.

В Националната програма за развитие: България 2020 е заложило динамично адаптиране на ученето през целия живот и мобилността към потребностите на личността и изискванията на пазара на труда. Тази област на въздействие цели премахването на бариерите пред мобилността, разширяване и повишаване гъвкавостта на възможностите за учене през

целия живот и популяризирането му сред всички слоеве на населението. Това ще се постига чрез внедряване на система за идентифициране и признаване на неформално придобити компетентности, въвеждане на национална система за кредити в професионалното образование и обучение и актуализиране на нормативната база относно натрупването и трансфера на кредити във висшето образование.

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ: ПАЗАР НА ТРУДА

В работата си ИСС отделя специално внимание на основните предизвикателства пред пазара на труда, които произтичат от влошаването на демографската структура на населението и засилващата се глобализация, както и от негативното влияние, което световната финансова и икономическа криза оказва върху всички сфери на икономическия и социалния живот.

Основните аспекти на пазара на труда са разгледани в следните актове на Съвета: становище *„Пазарът на труда в условията на финансова и икономическа криза – предизвикателства и възможни решения”*, становище *„Предизвикателства пред българската икономика”*, становище *“Политиката по доходите – основно средство за подобряване качеството на живот и фактор за намаляване на бедността в България”*, становище *„Неформалната икономика и мерки за ограничаването ѝ”*, становище *„Актуални проблеми и политики на пазара на труда”*, анализ *„Влиянието на кризата за постигането на Лисабонските цели по заетостта”*, анализ *„Антикризисни мерки на пазара на труда – опитът на страни - членки на ЕС”*, анализ *“Предизвикателствата пред трудовите пазари в контекста на Стратегия „Европа 2020”*.

РЕАЛИЗИРАНИ ПРЕПОРЪКИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА ИСС

1. Според ИСС активната политика на пазара на труда в България е само част от цялата съвкупност от политики, които въздействат върху пазара на труда и върху създаването на работни места. Решаващи за запазване и създаване на заетост са макроикономическите политики (инвестиции, спестявания) и политиките за насърчаване на средния и малък бизнес - основен генератор на заетост (АППМАППТ).

В актуализираната *НПР (2012-2020 г.)* за периода 2012-2015 г. се предвиждат програми и мерки за насърчаване на заетостта и намаляване на безработицата, за които ще бъдат изразходвани от национален бюджет общо 490 млн. лв.

Разработена и предложена на обществено обсъждане е актуализирана *Стратегия по заетостта на Република България за периода 2013–2020 г.* В нея са представени основните направления, дейностите и инициативите, които ще спомогнат за възстановяване на икономическия растеж и заетостта и за реализиране на националните цели до 2020 г.

2. ИСС препоръчва активната политика на пазара на труда да бъде ясно и точно обвързана с особеностите и специфичните характеристики на съответните целеви групи, като се земат под внимание тяхното равнище на

образование и квалификация, възраст, пол, степен на работоспособност и статус в заетостта (АПППТ). Съветът предлага в следващия програмен период да бъде поставен много по-силен акцент върху нарастването на икономическата активност, и то особено на лицата с основно или по-ниско образование (резолюция ДПБСЕ).

3. Чрез *Националния план по заетостта през 2012 г.* активните политики на пазара на труда са приоритетно насочени към безработните лица до 29 г., лицата над 50-годишна възраст, както и към неактивните лица, желаещи да работят, в т.ч. и обезкуражените лица.
4. Съгласно *Закона за насърчаване на заетостта от 1 януари 2012 г.* със средства от държавния бюджет се субсидират освен разходите за социални осигуровки за сметка на работодателя и разходите за трудови възнаграждения на наетите безработни младежи.
5. През 2012 г. продължи изпълнението на *Националната програма „Асистенти на хора с увреждания“*, чрез която беше осигурена заетост на 3000 лица при 6-часов работен ден, като стойността на програмата възлезе на 4.8 млн. евро.

3. За да се избегне попадането на млади хора в групата на дългосрочно безработните, ИСС настоява да се осигури финансова подкрепа за обучение на младежи до 29 г. и предлага да се разработи механизъм за предоставяне на стажантско място за всеки младеж, който излиза от образователната система и е безработен 3 или повече месеца, като общините предлагат обучение и/или работа на младежи до 29 г., които са безработни 3 или повече месеца (АППМАППТ, АПППТ, ДПБСЕ).

През март 2012 г. МС одобри *Национална инициатива „Работа за младите хора в България 2012-2013 г.“* В рамките на тази инициатива през юни 2012 г. МС подписа с национално представителните организации на работодателите и синдикатите *Национално споразумение „Първа работа“*. С документа се поема общ ангажимент за намирането на работа на младите хора. Целта на споразумението *„Първа работа“* е със средства от оперативна програма *„Човешки ресурси“*, чрез стажантски програми, да бъде намалена безработицата сред младите хора и да се даде добър старт на тяхното трудово и професионално развитие.

В рамките на *Националния план по заетостта през 2013 г.* е предвидено:

- да продължи изпълнението на поетите ангажименти от правителството и социалните партньори по споразумението *„Първа работа“*, като по-интензивно се работи за активиране на работодателите да подават проекти и заявки за обучение и заетост, стажуване, чиракуване на повече млади хора;
- да продължат действията за насърчаване на предприемачеството сред младите хора, което освен осигуряване на заетост предоставя възможност за реализиране на техния иновативен потенциал чрез изпълнението на схемата *„Насърчаване стартирането на проекти за развиване на самостоятелна стопанска дейност“*;

- да продължи подкрепата на земеделските стопани по Програмата за развитие на селските райони 2007-2013 г. в рамките на мярка 112 - „Създаване на стопанства на млади фермери”.

В подкрепа на младежката заетост продължава реализацията и на *Националната стратегия за младежта (2010-2020)* и на *Националната програма за младежта (2011-2015)*, чрез които се финансират проекти за реализиране на младежки дейности, младежко доброволчество, национални младежки инициативи и кампании.

4. ИСС промотира социалното предприемачество и изграждането на социални предприятия, където се предлага заетост за хора в неравностойно положение (с намалена работоспособност и др.) (АПППТ, БК-СИ, СИ, ТРХУ).

През март 2012 г. бе приета *Национална концепция за социална икономика*, с която се цели насърчаване развитието на социалната икономика в страната и преодоляване на социалното изключване на групи хора в неравностойно положение. Очаква се въз основа на тази концепция да бъдат разработени политики, които да подобрят качеството на живот на уязвими групи в обществото. Документът е принос за постигане целите на "Европа 2020" за социална пазарна икономика на Европа за XXI век.

5. В условията на застаряване на населението и намаляване на работната сила ИСС предлага да се осигурят адекватни условия за активен трудов живот на възрастните хора (АТЖВХ).

Повишаването на заетостта сред работниците на възраст от 55 - 64 г. е една от националните подцели в областта на заетостта, които България е определила в изпълнение на *Стратегия „Европа 2020”* и е заложена за изпълнение в актуализираната *НПР (2012-2020)*.

В междусекторната *Национална програма за активен живот на възрастните хора* са заложили мерки и дейности, чието реализиране ще доведе до: устойчиво повишаване на предлагането на труд с напредване на възрастта; по-достъпно и за повече хора участие в ученето през целия живот; развитие и усъвършенстване на стимулите за лицата и фирмите, чрез които се постига реално удължаване на трудовия живот и се отлага излизането от пазара на труда и др. Предвижда се по-широко прилагане на гъвкавите форми на заетост за осигуряване на плавен преход от работа към пенсиониране, като се популяризират опитът и добрите практики на работодателите за използване потенциала на по-възрастните работници. Ще се развиват „сребърната икономика” и социалната икономика. Реформата на пенсионната система ще се съчетае с повишаване на качеството на работната сила и осигуряване на заетост на безработните лица с по-висока възраст.

6. ИСС препоръчва разработването и реализирането на *Национална програма* с правни и финансови стимули, създаващи среда за въвеждането в предприятията и организациите на практики за предаване на опита от възрастните работници на младите генерации. С помощта на менторинга - като подход за оценка развитието на човешките ресурси и използването на знанията и уменията на възрастните лица, може да се организира професионално

обучение в работната среда на персонала или да се използват възрастните хора за наставници с цел преодоляване недостига на професионална пригодност и на обучени кадри в предприятията (АТЖВХ).

В Националния план за действие по заетостта е регламентиран като самостоятелен вид договор в Кодекса на труда - договор за стажуване. Стажовете ще бъдат между 3 и 12 месеца, като за срока на стажуване младежите ще получават трудово възнаграждение в размер, определен в договора за стажуване, но не по-малко от минималната месечна работна заплата, установена за страната.

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ: ОБРАЗОВАНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ

Проблемите на образованието и професионалното обучение са постоянни приоритетни области за дейността на Икономическия и социален съвет. Съветът има приети две специализирани становища по: **“Проблемите на професионалното образование и обучение в България”** и по **“Образователната система в България – проблеми и необходими реформи”**. Проблемите по тази тема са обект и на редица други становища, като например: **„Лисабонската стратегия на ЕС и политиката на Република България за постигане на конкурентноспособна и просперираща икономика”**, **“Националната стратегия по миграция и интеграция 2008 - 2015”**, **“Пазарът на труда в условията на финансова и икономическа криза – предизвикателства и възможни решения”**, **“Българската икономика в условията на глобална финансова и икономическа криза – проблеми, предизвикателства и възможности”**, **“Стратегически приоритети на българската икономика в контекста на Стратегия „Европа 2020”**, **“„Политики за ограничаване ранното напускане на образователната система”**, както и в резолюциите: **„Проект за национална програма за реформи на Република България”** и **„Демографските предизвикателства пред България в контекста на Стратегия „Европа 2020”**.

РЕАЛИЗИРАНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ

1. ИСС предлага политиките за образование и професионално обучение, както и приоритетните насоки за развитие на всички образователни равнища, да се осъществяват в съответствие със Стратегия „Европа 2020” (БИ-Е2020).

Това предложение намери реализация в приетата от Министерски съвет през месец март 2012 г. актуализирана **НПР (2012-2020 г.)** и в приетата през месец декември 2012 г. **Национална програма за развитие: България 2020**.

2. ИСС препоръчва да се усъвършенства политиката за развитие на средното образование чрез реформи в областта на училищното образование, предучилищното възпитание, подготовката и професионалното образование и обучение и приемането на нов закон в областта на училищното образование, на

система за кариерно развитие на учителите и на система за диференцирано заплащане (ОС).

През март 2012 г. МС прие проект на *Закон за предучилищното и училищното образование*, който премина на първо обсъждане в НС. В него образованието е ясно и категорично дефинирано като национален приоритет чрез:

- ново разбиране за образователните стандарти с акцент върху постигнатите цели и резултати;
- национална квалификационна рамка и обвързването ѝ с компетентностите, които децата и учениците следва да придобият в детската градина и в училище (отсъстваща от досегашния модел на образование);
- регламентиране на приобщаващото образование като неизменна част от правото на образование - процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или на всеки ученик и на разнообразието от потребности на всички деца и ученици;
- последователно провеждане на политика на запазване и засилване ролята на държавата във финансиране на предучилищното образование и промяна на обществените възприятия за него като за част от системата на социални услуги.

Регламентира се възможността от 2016 -2017 г. 4-годишните деца да посещават детска градина.

С оглед осигуряване на качество на образованието и обучението през 2013 г. да бъдат реализирани две схеми по ОПРЧР „Подобряване на качеството на общото образование“ и „Разработване и въвеждане на система за управление на професионалното образование в професионалните училища“.

3. ИСС предлага да се дефинира по-амбициозна цел за ранно отпадане от училище спрямо декларираната от нашата страна (ДПБСЕ), като настоява тази цел да бъде по-амбициозна спрямо средните равнища в ЕС (ПНПРРБ). ИСС настоява да се постигне обществено-политически консенсус за чувствително намаляване на ранното напускане на училище и подобряване на образователните характеристики на населението в страната (резолюция ДПБСЕ).

За ИСС въпросите за намаляване на ранното отпадане от училище са както неразделна част от дейността на ИСС по Стратегия „Европа 2020“, така и продължение на неговата дейност в областта на образованието, възпитанието и заетостта на младите хора (ПРНОС).

В процес на разработване е *Национална стратегия за намаляване на преждевременното напускане на училище до 2020 г.* Проектът предвижда няколко по-важни възможни области на интервенция: мониторинг на преждевременното напускане на училище, вкл. събиране и обработка на данни и изготвяне на детайлни политики за превенция, интервенция и компенсиране на преждевременното напускане на училище, както и работа с учители, обучители и работещи с млади хора, с родителите и местните общности. Стратегията ще подобри координацията и

взаимодействието между институциите. Към нея ще има План за действие с конкретни мерки за постигането на целите ѝ.

4. ИСС със загриженост констатира, че въпреки наличието на програми и мерки за предотвратяване на ранното отпадане, прелом в този процес не се наблюдава. Намалява ранното отпадане в началната степен, но се увеличава в горните степени (5-8 клас), поради следните причини:

- „неполучаването” на детски и социални помощи тогава (5-8 клас) не е толкова силен стимул;
- неатрактивност на системата на основно образование – недостатъчна база и натовареност със спортни и извънучилищни занимания и тяхното финансово обезпечаване;
- част от подрастващите започват работа, за да подпомагат семействата си;
- пропуските, натрупани в началното училище, се акумулират лавинообразно и обуславят все по-голямо капсулиране, дезинтересирание и в резултат – отпадане на рисковите ученици;
- увеличава се делът на т.нар. „шарещи” ученици – т.е. такива, които идват на училище 1-2 пъти седмично, но само за да получат „бележка за посещение” и които все повече и повече се демотивират; те биват определяни като най-рисковия контингент за отпадане и тревожното е, че по мнението на преподавателите, този контингент нараства;
- увеличава се делът на „проблемните ученици” – обикновено такива, които са оставени без родителски контрол поради емиграция на родителите в чужбина, или с незаинтересовани и слабо грамотни родители, които са с агресивно поведение и не могат да бъдат интегрирани, особено в класове, където делът им е относително висок (ПРНОС).

От 2012 г. стартира *Национална програма за подпомагане на училищата*, които изпълняват собствена стратегия за превенция и преодоляване на отсъствията от училище и на преждевременното напускане на училище, със специфичен *План за действие* в зависимост от конкретните условия и трудности във всяко училище. Разработена е рамка на *Национална система за обхващане в училищното образование на преждеременно напусналите и на необхванатите лица в задължителна училищна възраст*; актуализирана е *Стратегията за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства* с фокус върху следните приоритети:

- пълноценна интеграция на ромските деца и ученици чрез десегрегация на детските градини и училищата в обособените ромски квартали и създаване на условия за равен достъп до качествено образование извън тях;
- подпомагане на средишните училища за гарантиране на достъп до качествено образование в тях;

- **утвърждаване на интеркултурната перспектива като неотменна част от образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства в процеса на модернизация на българската образователна система и др.**

5. ИСС настоява за изграждане на мрежа от центрове за професионално ориентиране и консултиране, които да предоставят достоверна информация за възможностите за образование и обучение, съобразени с изискванията на пазара на труда (БИ-Е2020).

През 2012 г. е създадена система за кариерно ориентиране в училищното образование по проект на ОПРЧР, която цели подобряване на прехода от образование към пазар на труда. Тя е ориентирана към учениците от 1 до 12 клас и предвижда назначаването на 150 психолози, които ще консултират и ориентират учениците по отношение на тяхното образование и кариерно развитие. Проектът се изпълнява до края на 2013 г., като включва създаване на мрежа от 28 регионални информационни центрове за кариерно развитие.

През януари 2012 г. стартираха още две програми, които финансират провеждането на ученически и студентски практики в реална работна среда. Разработва се специална мярка за подобряване качеството на образованието и обучението в съответствие с потребностите на пазара на труда с предвиден бюджет 3.1 млн. евро.

6. ИСС счита за целесъобразно *Националната стратегия за учене през целия живот* да се осъществява чрез конкретни планове за действие. За целта се предлага да се утвърди *Национална квалификационна рамка* в съответствие с Европейската квалификационна рамка (ОС).

Приет е План за действие за 2012 – 2013 г. - към Националната стратегия за учене през целия живот (2008-2013 г.)

До края на 2013 г. предстои разработване на *Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014-2020 г.* след извършване на междинна оценка на въздействието на настоящата стратегия. Предвижда се проектът на стратегията да обхваща цялата образователна система в контекста на ученето през целия живот, вкл. системата на висшето образование, като същевременно се отговори на необходимостта за по-дълго оставане на пазара на труда на по-възрастните работници и повишаване на производителността на труда.

7. ИСС предлага изграждане и развитие на национална информационна система за предлагане и търсене за включване в начално образование и продължаващо професионално обучение (ОС).

За повишаване пригодността за заетост на безработни с липсващо и ниско образование и без квалификация ще се осигурява подкрепа за интегриране на пазара на труда на неграмотни и нискообразовани безработни по схема „Ограмотяване на възрастни“ по ОПРЧР. През 2012 г. е осигурено включване на 10 500 безработни лица в курсове за ограмотяване и за завършване на класове от основното образование, като на 770 безработни лица е осигурено чиракуване.

8. За повишаване ефективността и качеството на системата на висшето образование и увеличаване приноса на висшите учебни заведения (ВУЗ) за развитие на българската наука, ИСС препоръчва държавното финансиране на висшите училища да се обвърже непосредствено с качеството на обучението и с резултатите от акредитацията им (ОС).

Изготвена е промяна във финансирането на университетите въз основа на ключови показатели от внедрена рейтингова система, като най-добрите професионални направления получиха допълнително финансиране. Най-добрите от университетите с хуманитарна насоченост получиха допълнително 10 % върху субсидията за издръжка на обучението.

12. ИСС иска да се разшири и засили автономността на ВУЗ при гарантиране на прозрачност и публичност на управлението им (ОС).

В етап на разработване е и се очаква да бъде приет до края на 2013 г. Закон за висшето образование и науката, който да модернизира българското висше образование.

13. Държавата според ИСС трябва да запази водеща роля в процеса на осигуряване на средства за развитие на науката, вкл. и на университетската наука, като същевременно стимулира бизнеса да инвестира съизмеримо в научни изследвания и иновации (ОС).

В *„Национална стратегия за развитие на научните изследвания – 2020”* е заложена националната цел по Стратегията *„Европа 2020”* – до 2020 г. достигане на инвестиции в наука и иновации от 1,5 % от БВП. Един от акцентите на Стратегията е въвеждането на нов модел за финансиране на научните изследвания, съобразен с добрите европейски и световни практики и модели.

В актуализираната *НПР (2012-2020 г.)* е предвидено привличане на външно финансиране от Структурните фондове и от новата рамкова програма *“Хоризонт 2020”*.

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ: СОЦИАЛНА ЗАКРИЛА И ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА

Проблемите, свързани със социалната закрила и преодоляването на бедността, са отразени в следните становища и анализи на ИСС: *„Политиката по доходите – основно средство за подобряване качеството на живот и фактор за намаляване на бедността в България”, „Национален доклад на Република България по стратегиите за социална закрила и социално включване (2008 – 2010 г.)”, „Преодоляване на бедността в България”,* а в становището *„Социално осигуряване и социална закрила”* от март 2010 г. те намират обобщение.

РЕАЛИЗИРАНИ ПРЕПОРЪКИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА ИСС

1. Според ИСС, за да бъде трайно преодоляна бедността у нас, решаването на проблемите не трябва да се ограничава само до мерки и

социални дейности на публични и граждански структури, а до инфилтриране на анти-бедност политиката в макроикономическата политика на правителствата, независимо от идеологическата им ориентация (СОСЗ).

През месец май 2012 г. Правителството прие **Национален социален доклад на Република България (2011-2012 г.)**. Докладът е тясно обвързан с приоритетите, целите и мерките, заложи в **Националната програма за реформи (2012-2020)**. В него се прави преглед на постигнатия напредък по отношение на социалната закрила и социалното включване. Представени са ключови приоритети и мерки за справяне с бедността и постигане на социално включване, както и политики по отношение на пенсиите, здравната и дългосрочната грижа.

2. Във връзка с реализирането на Цел 5 в НПР „Намаление на броя на бедните в страната - с 20 % до 2020 г.” ИСС предлага:

- Да бъде постигнато приемливо равнище и качество на живот за преобладаваща част от хората; да бъдат намалени най-острите социални различия и дисбаланси;
- Да се задейства комплекс от институционални, правни и икономически инструменти за насърчаване и принуди за осигуряване на достъп до образование, квалификация и заетост;
- Да се постигне радикално увеличаване на нивото на записване и завършване на начално, основно и средно образование, придобиване на професионална квалификация и ключови, в т.ч. езикови компетенции, на професионален опит, умения, трудови навици, култура и самодисциплина;
- Да стартират ефективни и ефикасни програми за интеграция на етническите (особено на ромската) общности за социално включване с подкрепа и на средствата от ЕС (БИ-Е2020).

Разработен е проект на **Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020**. Той е предложен за обществено обсъждане и ще бъде приет през 2013 г. Стратегията е разработена с участието на всички заинтересовани страни и представя актуалното състояние, националните цели, основните предизвикателства, целевите групи, приоритетите и мерките, необходимите средства и източниците на финансиране, както и План за действие.

3. Според ИСС е необходима политическа воля за постигане на нов обществен консенсус по отношение на солидарността и справедливостта между поколенията и различните социални слоеве (ПББ).

В съответствие с европейската година на активното стареене, на 20 юни 2012 г. Министерският съвет одобри **Национална концепция за насърчаване на активния живот на възрастните хора (2012-2030 г.)**. Концепцията очертава рамката за посрещане на предизвикателствата от застаряването на населението и идентифицира приоритетни действия за насърчаване на активния живот на възрастните хора в България.

3. ИСС счита, че достойното заплащане следва да се разглежда не само и единствено с икономическите параметри на индивидуалните постижения и обществения напредък, а и с характера и условията на труд, с обективно съществуващите в страната потребителски, жизнени и социални стандарти. Минималната работна заплата (МРЗ) като съвкупност от икономическа и социална функция следва да се определя на базата на социален диалог като се вземат предвид динамиката на линията на бедност и средната работна заплата (ПББ).

Считано от 1 май 2012 г. се въведе нов, по-висок размер на минималната работна заплата от 290 лв. за страната. От 1 януари 2013 г. е определен и размер на МРЗ от 310 лв.

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ: ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

И ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНА СИСТЕМА

През изминалите години от дейността на ИСС темата за здравната реформа е била обект на редица становища и анализи, включително - четири специализирани становища (3 по собствена инициатива и 1 – по инициатива на председателя на Народното събрание), както и една резолюция (по собствена инициатива). Нормативните актове на Съвета по темата са: становище по *„Актуални проблеми на здравето осигуряване“*, становище по *„Проект на Национална здравна стратегия (2007 – 2012 г.)“*, резолюция по *„Актуализирания проект на Националната здравна стратегия (2008 – 2013 г.)“*, становище по *„Здравната реформа“*, както и резолюция *„Демографските предизвикателства в България в контекста на Стратегия „Европа 2020“, „Активният трудов живот на възрастните хора и солидарността между поколенията,“*

РЕАЛИЗИРАНИ ПРЕПОРЪКИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА ИСС

1. ИСС препоръчва да бъдат предприети спешни мерки по изграждането на интегрирана информационна система и въвеждане на т. нар. “смарт карти” за установяване статуса на всеки български гражданин и потребител на здравни услуги. ИСС констатира, че липсва връзка с пациента, както и интернет-базирано здравно досие, което да позволи достъп до данни за осигурителния статус на гражданина, както и контрол и информираност за процесите в здравната система (АПЗО, ПНЗС, ЗР).

Във връзка с реализирането на *Стратегията за внедряване на електронното здравеопазване в България през 2012 г.* Министерството на здравеопазването, с подкрепата на ЕК, стартира проект, чието начало ще бъде през второто полугодие на 2013 г., и ще създаде интегрирана информационна система, включително и електронна пациентска карта, електронно здравно досие и рецепта, както и ще бъде въведена телемедицина. Системата ще свърже в мрежа Националната здравноосигурителна каса, Националния осигурителен институт и Националната агенция по приходите.

2. ИСС настоява за реализиране на системна дългосрочна национална стратегия и политика за ограничаване на “епидемията” от хронични неинфекциозни заболявания чрез „Програми за управление на заболяванията”, включващи адекватна институционална рамка за управление, координиране, динамичен мониторинг, контрол и обратна връзка (ПНЗС).

През 2012 г. бяха приети “Национална програма за превенция и контрол на туберкулозата в Република България за периода 2012-2015 г.” и Национална програма за първична профилактика на рак на маточната шийка в Република България 2012 -2016 г.

3. В областта на реструктурирането и ефективното управление на болничната помощ ИСС препоръчва да се извършат анализ и оценка на съществуващата материално-техническа база на публичните лечебни заведения за болнична помощ и провежданата инвестиционна политика (ПНЗС, ЗР).

През 2012 г. е изменена и допълнена Концепцията за реструктуриране на системата на болнична помощ.

По оперативна програма "Регионално развитие" е подкрепена комплексна реформа в болничната сфера у нас, в съответствие с **Националната здравна стратегия 2008 - 2013 г. и Концепцията за реструктуриране на системата за болнична помощ на България за периода 2010 - 2017 г.** По програмата са усвоени 288 млн. лв. за подкрепа за обновяване и модернизация на лечебни и здравни заведения, както следва: 148 млн. лв. за обновяване на държавни лечебни заведения и 140 млн. лв. за обновяване на общински лечебни заведения – 100 млн. лв. за болници в градските агломерации и 40 млн. лв. за извънградските агломерации.

4. С цел засилване на прозрачността на процедурите при регулация на цените на лекарствата, ИСС настоява да бъде подобрен балансът между генеричните и иновативните лекарствени продукти в съответствие с добрите европейски практики (ЗР).

Въведени са облекчения и по-голяма прозрачност в административния режим по включването на лекарствени продукти в Позитивния лекарствен списък. Създава се Комисия по цени и реимбурсиране на мястото на досега функциониращите два самостоятелни и независими един от друг органа: Комисия по цените на лекарствените продукти и Комисия по Позитивния лекарствен списък.

5. За ИСС намалението на детската смъртност е проблем, който изисква както подобряване на здравните грижи и условията на раждане, така и значително подобряване на половата култура и репродуктивното възпитание на част от подрастващите поколения (резолуция ДПБСЕ).

Предложен е за обществено обсъждане проект за Стратегическа рамка на политиката на здравеопазването за подобряване здравето на нацията през периода 2014 – 2020 г. В него Министерството на здравеопазването дефинира националните цели за профилактика на заболяванията и подобряване на здравното състояние на населението на Република България. Три от тези цели са свързани с основните здравни рискове за здравето, които подлежат на профилактика, и са насочени към

намаляване на заболяемостта и смъртността сред децата. В Стратегията се залагат конкретни измерими цели като:

- намаляване на детската смъртност до 1-годишна възраст – (в сравнение с 2011 г.), с 20%, т.е. снижение от 8.5 на 6.8 на 1000 живородени деца;
- намаление на детската смъртност от 1 до 9-годишна възраст – (в сравнение с 2011 г.) с 20%, т.е. снижение от 0.3 на 0.24 на 1000 деца от същата възрастова група;
- намаление на детската смъртност от 10 до 19-годишна възраст (в сравнение с 2011 г.) с 20%, т.е. снижение от 0.4 на 0.32 на 1000 лица от същата възрастова група.

6. За ИСС профилактиката и превенцията са най-важното и ефективно средство както за поддържане на добро здравословно състояние, така и за постигане на значителни икономии на публични средства в областта на здравеопазването и други социални дейности (резолюция ДПБСЕ).

През 2012 г. бе приет **Закон за изменение и допълнение на Закона за здравето**. В него са предвидени промени в административно-наказателните разпоредби, които позволяват органите на държавния здравен контрол да санкционират общо-практикуващите лекари за нереализиране на задължителните профилактични прегледи за пациентите. Променени са размерите на предвидените санкции според степента на обществена значимост на конкретното нарушение и отговорните лица.

7. ИСС препоръчва извършването на конкретни оценки за влиянието на застаряването на населението върху значително нарасналите, особено през последното десетилетие, разходи за здравеопазване и инвалидни пенсии (резолюция ДПБСЕ).

През месец юни 2012 г. Министерският съвет прие **Национална концепция за насърчаване на активния живот на възрастните хора**. В оперативна цел 3 на концепцията се настоява за идентифициране на възможности за подобряване на здравния статус на възрастните хора и адаптиране на системата от здравни услуги към застаряването на населението и към необходимостта от повишаване на качеството на живот на възрастните хора.

8. ИСС изтъква необходимостта от целенасочена политика по отношение на продължителните грижи и лечение, което във връзка със застаряването на населението ще става все по-тежък и все по-актуален проблем за здравната система у нас (ПНЗС, ЗР, АТЖВХ).

В проекта за **Стратегическа рамка на политиката на здравеопазването за подобряване здравето на нацията през периода 2014 – 2020 г.** петата набелязана цел е свързана с възрастовата група над 65 години. Предвидено е съществено подобряване (в сравнение с 2011 г.) на здравословното състояние, подвижността и независимостта на хората над 65 години, индикатор, за което ще бъде намалението на хоспитализациите с 20%, т.е. снижението им от 452,8 на 362.2 на 1000 човека от тази възрастова група.

9. ИСС подкрепя посочените в *“Националната концепция за насърчаване на активния живот на възрастните хора”* водещи задачи, които трябва да се решават в следващите десетилетия. Те са свързани с гарантиране на условия за достъп до здравни услуги, удължаване продължителността на живота на възрастните хора в добро здраве, развитие на дългосрочните грижи и осигуряване на равни възможности за достъп до специализираните социални услуги за възрастни (АТЖВХ).

Според Националната програма за развитие: България 2020, приета от МС на 19 декември 2012 г., се очаква да бъде разработена *Национална стратегия за дългосрочна грижа*, чиято цел ще бъде да се създадат условия за независим и достоен живот на възрастните хора и на хората с увреждания.

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ: ДЕЦАТА, СЕМЕЙСТВОТО И СЪЧЕТАВАНЕ НА ТРУДОВИЯ И СЕМЕЙНИЯ ЖИВОТ

Социалните и икономическите въпроси, свързани с раждаемостта, грижите за децата и подпомагането на семействата, намират отражение в редица становища, анализи и препоръки на ИСС. Сред тях са становищата: *“Проблеми на демографското развитие и предизвикателствата пред демографската политика на България”*, *“Проект на Националната програма за реформи на Република България (2006-2009 г.)”*, *„Политиката по доходите – основно средство за подобряване качеството на живот и фактор за намаляване на бедността в България”* Най-задълбочено тези проблеми са разгледани в становищата на ИСС *“Семейството, доброто родителство и равните възможности между половете”* и *“Възможности за съчетаване на трудовия и семейния живот”*.

РЕАЛИЗИРАНИ ПРЕПОРЪКИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА ИСС

1. ИСС настоява за насърчаване и подпомагане на отговорното родителство и гарантирана подкрепа за децата на държавно ниво. ИСС приветства разработването на *Проект на Закон за детето*, който да обхване основните аспекти на правата на детето и който да консолидира по-голямата част от законодателството, свързано с проблемите на децата у нас (СДРРВ, СОСЗ, ЗД).

Актуализирана е Националната стратегия за демографско развитие за периода 2012-2030 г. Нейното прилагане ще способства за: подобряване на демографския баланс и забавяне темповете на намаляване броя на населението с тенденция за стабилизирането му в дългосрочен план, за осигуряване на високо качество на човешкия капитал, създаване на равни възможности за всички, както и кохезия в обществото.

ИСС се включи в процеса на публично обсъждане на *проекта на нов Закон за детето* и чрез проведена публична консултация по темата през месец март 2012г.

2. ИСС настоява за гарантирана всеотранна защита на семейството и децата от икономически, социални и криминални рискове с целенасочени мерки за своевременно интеграция на деца, изпаднали в рискови условия, и злоупотреба с родителство. Съветът предлага да бъдат прецизирани критериите за настаняване на деца за отглеждане в специализирани социални заведения при живи родители (СДРРВ, СОСЗ).

За ИСС ролята на семейството за отглеждането и възпитанието на децата е от ключово значение. В тази връзка регламентираната интегрирана подкрепа за детето и семейството чрез помощи и услуги може да се възприеме като израз на държавна подкрепа към семейството за отглеждане на детето в семейна среда (резолюция ЗД).

С направените през 2012 г. промени в Закона за закрила на детето (ЗЗД) се детайлизира предоставянето на услугата „приемна грижа“. Разработен е и Проект на ПМС за изменение и допълнение на Наредбата за условията и реда за кандидатстване, подбор и утвърждаване на приемни семейства и настаняване на деца в тях.

През 2012г. се реализират проектите за оказване на приемна грижа: „*И аз имам семейство*“ и „*Детство за всички*“, изпълнявани от Агенцията за социално подпомагане в партньорство с общините по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“. В рамките на проектите се апробира от общините и доставчиците на социални услуги нов модел на предоставяне на социалната услуга „приемна грижа“. Целта е да се подкрепи процесът на деинституционализация на деца, като се създаде и реализира устойчив модел за развитие на заместваща семейна грижа за децата, настанени в специализирани институции, и за децата в риск от изоставяне. Услугата „приемна грижа“ се децентрализира на общинско ниво, като в проекта ще се включат над 80 общини.

3. Политиката, насочена към семейството, доброто и отговорното родителство, трябва да се базира на конкретна подкрепа и стимулиране на социализираното майчинство и отговорното бащинство чрез система от стимули и защита на доброто родителство и ре-социализация на санкционирани безотговорни родители (становище СДРРВ, резолюция ЗД).

В проекта на Закон за детето се дава определение за „позитивно родителство“, основаващо се на най-добрия интерес на детето при неговото отглеждане. Предвидена е държавна подкрепа на семейството чрез социални услуги в общността, социална работа и семейни помощи.

4. Съветът предлага в НПР да бъдат включени необходимите цели и мерки, гарантиращи преориентирането на държавната политика от социални помощи към социални инвестиции в новите поколения, техните родители и семейства (становище НПР 2006-2009).

За изпълнение на политиката в областта на социалното включване в НПР (2012-2020) се предвижда за следващия програмен период - 2014 - 2020 г., основните приоритети да бъдат постигнати чрез реформи и прилагане на иновативни мерки. Част от новите направления, по които ще се търси финансиране през следващия програмен период, са:

- **Разработване на методика за определяне на обхвата на „работещите бедни“;**
- **Подобряване планирането на услугите в отделните сектори, включително и на регионално ниво, и въвеждане на нови подходи при предоставянето им чрез мултидисциплинарен подход, индивидуализиране на услугите и прилагане на комплексна оценка;**
- **Развитие на иновативни междусекторни услуги за деца, семейства и лица от уязвими групи и други.**

5. ИСС предлага да се повиши степента на образованост и равнопоставено интегриране в обществото на общностите и децата от улицата, сираците, болните, децата с умствени и физически увреждания, които са обект на дискриминация. Трябва да се разработят и прилагат програми за ликвидиране на социалното неравенство между децата – с акценти върху образователната политика и здравеопазването, както и да се прилага ефективна система за социално подпомагане (СДРРВ).

В Закона за семейни помощи за деца (ЗСПД) са предвидени за 2012 г. бюджетни средства в размер на 247.7 млн. евро. Така се осигурява подкрепа за отглеждането на деца в семейна среда, насърчава се посещаването на училище чрез интегриране на семейните помощи с останалите мерки за подкрепа на семейството, включително за предотвратяване на нарушените права на детето за достъп до образование, до здравни грижи и др. За периода до 2015 г. се предвижда финансиране от 249.2 млн. евро на година.

В изпълнение на Плана за действие към Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020, в краткосрочен план (2012-2014 г.) ще бъде осигурена чрез общините финансова помощ за изплащане на такси за детска ясла и градина на ромски деца, с което ще се подобри тяхната интеграция в системата на предучилищното образование.

6. Според ИСС специално внимание изискват общностите и децата от улицата, сираците, болните, децата с умствени и физически увреждания, които са обект на дискриминация в областта на заетостта и професиите. Необходимо е повишаване на степента на тяхната образованост, равнопоставеност и интегриране в обществото (СДРРВ, ЗД).

Министерският съвет прие през май 2012 г. “Национален план за превенция на насилието над деца 2012 - 2014 г.”, който е в съответствие с Националната стратегия за детето 2008 - 2018 г. Предвижда се да бъдат постигнати по-висока ефективност на работата по сигнали за насилие за деца, въвеждане на по-добра координация между партньорите от различните институции, както и въвеждане на стандартизирани методи за събиране на информация.

8. Според ИСС са необходими конкретни мерки, засягащи семействата с близнаци (двойно майчинство и др.), семействата на хора с увреждания (насърчаване на общински услуги, помощ за здравни услуги и др.) и семействата на възрастни хора (дневни центрове, приемни семейства и др.) (СДРРВ, ЗД). **В Плана за действие за осигуряване на равни възможности за хората с**

увреждания 2012 – 2013 година, приет от МС през май 2012 г., е предвидено разкриването на нови социални услуги, които да осигурят алтернативна грижа за деца с увреждания, както и подкрепа на семействата им.

На 26 януари 2012 г. бе приет **Закон за ратификация на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания**. Целта на конвенцията е да насърчава, защитава и гарантира пълноценното и равноправно упражняване на всички човешки права и основни свободи от страна на всички хора с увреждания, което ще способства за зачитане на вътрешноприсъщото им човешко достойнство. За прилагане на Конвенцията е подготвен **Двугодишен план за действие**.

9. ИСС счита, че за трайното решаване на проблема, свързан със съчетаването на семейния и професионалния живот, е необходимо: първо, да се предприемат целенасочени действия от страна на компетентните държавни органи за разработване на национална стратегия за съчетаване на семейния и професионалния живот; и второ, чрез систематична информационна кампания да се поддържа актуалността на проблематиката и се формират професионално разбиране и социална чувствителност към проблемите на работещите, свързани с двете опори на човешкия живот - семейството и работата. ИСС отправя конкретни предложения към социалните партньори - работодателските и синдикалните организации, и счита, че социалната проблематика на балансирането на семейния и професионалния живот следва да се обособи в самостоятелно направление в колективното трудово договаряне както на секторно, така и на фирмено равнище, чрез Кодекса на труда (ВСТПЖ).

Социалните партньори договориха в Браншовите колективни договори - новоподписани и преподписани през 2012 г., въвеждането на мерки за съвместяване на трудовия и семейния живот. В секторите на образованието, здравеопазването, градския транспорт и енергетиката, пивопроизводството, строителството и др. се предвижда:

- договаряне на гъвкави форми на организация на работното време за бременни жени и майки с деца до тригодишна възраст;
- забрана за полагането от бременни жени и майки с деца до тригодишна възраст на нощен и извънреден труд;
- организиране на допълнително квалификационно обучение след отпуск по майчинство и подкрепа в кариерното развитие при съчетаване на трудовия и семейния живот;
- подпомагане настаняването на деца в детски градини и подпомагане на семействата при оказване на грижа за хронично болните.

10. ИСС настоява държавните институции като МТСП и изпълнителните агенции - АЗ и АСП, да предявяват искания за промени, които да разширят и улеснят достъпа до финансиране по линията на различни схеми от ОПРЧР (ВСТПЖ).

През 2012 г. МТСП реализира, посредством Агенцията по заетостта програми и насърчителни мерки, насочени към подкрепа на заетостта на жените и съвместяването на професионалния, личния и семейния живот на жените и мъжете:

- **Схемата „Отново на работа” по проект „Детегледач - шанс за реализация с обучение към заетост”** насърчава съвместяването на професионалния с личния и семейния живот на родителите с малки деца чрез осигуряването на безплатен детегледач. Грижи за малките деца полагат безработни лица, преимуществено в предпензионна възраст, както и лица с образование и квалификация в сферата на здравеопазването, образованието и социалните дейности. Същевременно с това се дава възможност на родителите на деца от 1 до 3-годишна възраст, наети по служебно или трудово правоотношение или самонаети, да продължат своето професионално развитие. Тази схема е заложена в НПДЗ и за 2013 г.
- С цел интеграция на пазара на труда на безработни майки с деца от 3 до 5-годишна възраст се реализира насърчителната мярка, регламентирана в разпоредбата на *чл. 53а от Закона за насърчаване на заетостта*. На работодатели, разкрили работни места и осигурили заетост на безработни лица, се осигуряват средства за трудово възнаграждение и осигуровки. Тази насърчителна мярка е предвидена през 2013 г. и в НПДЗ.
- През ноември 2012 г. стартира схемата *„Помощ в дома”* по ОПРЧР. Лични асистенти ще обслужват над 15 хиляди възрастни хора и деца с увреждания. По същата схема в *Националния план за действие по заетостта* е предвидено през 2013 г. да работят около 17 хиляди асистенти и да предоставят услуги на над 30 хиляди потребители. Чрез *„Помощ в дома”* общините ще извършват три основни типа дейности - лична помощ, социална подкрепа и социално включване и други битови дейности.
- На 1 май 2012 г. стартира проект *Транснационално сътрудничество за развитие на услуга за малките и средните предприятия „Психологическа интервенция и превенция на конфликта при съчетаването на семейния и професионалния живот”*, финансиран по ОП *„Развитие на човешките ресурси”*. Целта на проекта е да се оптимизира съчетаването на семейния и професионалния живот на заетите лица в малките и средните предприятия посредством ефективно иновативно транснационално сътрудничество.

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ: СОЦИАЛНА ИКОНОМИКА

За ИСС социалната икономика е ключов елемент на Европейския социален модел, предоставящ разнообразни възможности за повишаване на заетостта и за социално включване на различни групи от населението, между които и лицата с увреждания. Българските кооперации имат значима роля в развитието на социалната икономика в изпълнение на националните цели, свързани със Стратегия „Европа 2020”. По собствена инициатива ИСС има разработени становища на тема: *”Ролята на българските кооперации за развитието на социалната икономика в контекста на Стратегия ”Европа 2020” (БК-СИ), „Социалната икономика – възможности и перспективи за развитие в България” (СИ)*, *„Възможности за трудова реализация на хората с*

увреждания” (ТРХУ). На проведената на 4 декември 2012 г. **международна конференция „Ролята на кооперациите за развитието на социалната икономика” (РК-СИ)** Съветът постави началото на обществена дискусия по проблемите, свързани със социалната икономика.

РЕАЛИЗИРАНИ ПРЕПОРЪКИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА ИСС

1. ИСС препоръчва да се разработи и приеме Националната концепция за социална икономика като база както за продължаване на обществения дебат, така и за конкретно формулиране на основните предпоставки и стимули за развитие на социалната икономика в страната (БК-СИ, СИ).

Министерският съвет одобри на 4 април 2012 г. *Национална концепция за социална икономика*. Този документ представя визията на правителството за утвърждаване и развитие на сектора на социалната икономика, чрез който да се включат активно уязвими групи от обществото и се постигне гъвкавост и сигурност в заетостта, както и да се развие териториалната кохезия.

2. ИСС счита за целесъобразно продължаването на обществения дебат с всички заинтересовани страни по Националната концепция за социална икономика. Едно по-широко национално изследване на съществуващите форми и добри практики на социална икономика ще има съществен принос за по-ясното и конкретно дефиниране на основните субекти на социалната икономика. Съветът счита, че е необходима цялостна координация на политиката за развитие на социалната икономика в страната (СИ; РК-СИ).

Една от непосредствените задачи пред правителството е да приведе в изпълнение *Националната концепция за социална икономика*, като институционализира нейното изпълнение и утвърди критериите за достъп до участие на предприятията и организациите от социалната икономика в нея.

3. От гледна точка на разбирането за социална икономика и нейното развитие в България ИСС счита, че е необходимо много по-ясно и конкретно **законодателно да се регламентират основните форми на социална икономика** в страната, които могат да се възползват от специфично финансиране и подкрепящи политики. Според ИСС са необходими правни норми за защита на кооперативната собственост, като при преобразуване и ликвидация на кооперациите неделимата кооперативна собственост да преминава в специализиран кооперативен фонд, който да подпомага създаването на нови кооперации (БК-СИ, СИ,;ТРХУ, РК-СИ).

В *Националната концепция за социална икономика* е посочено, че правителството ще предложи законодателни промени, насочени към усъвършенстване и създаване на благоприятна правна и административна среда за развитие на предприятията на социалната икономика, взимайки предвид мнението на всички заинтересовани страни.

4. ИСС приветства заявеното намерение в **Националната концепция за социална икономика** за избягване на свръхрегламентиране и контрол върху предприятията и организациите на социалната икономика с цел да бъде осигурена необходимата независимост и автономност на тези субекти (БК-СИ, СИ, ТРХУ, РК-СИ).

В Националната концепция за социална икономика се казва, че държавата ще избягва свръхрегламентиране и контрол върху предприятията и организациите на социалната икономика, за да се съхраняват тяхната автономност и административна и финансова дистанцираност по отношение на държавната администрация и държавния сектор в икономиката. Същевременно държавата ще изисква социалните предприятия и организации, на които е присъдена марката "Продукт на социално предприятие", да осигуряват институционална и финансова публична прозрачност.

5. ИСС счита, че достъпът до финансов ресурс на субектите на тази икономика до европейските оперативни програми „Развитие на човешките ресурси“ и „Конкурентоспособност“ са от решаващо значение за успеха на социалната икономика. В това отношение се подчертава, че все още съществуват редица големи трудности и препятствия пред субектите на социалната икономика и в частност пред кооперациите за достъп до финансови средства от европейските структурни фондове (БК-СИ, СИ, ТРХУ, РК-СИ).

В Националната концепция за социална икономика се казва, че значимо допълнение към финансовия ресурс за субектите на социалната икономика е възможно по ОП „Развитие на човешките ресурси“ и ОП “Конкурентоспособност” за периодите 2007 - 2013 и 2014 - 2020 г.

6. Според ИСС Националният статистически институт следва да приеме методика за създаване на сателитни сметки на кооперациите в България, като задължително се използват резултатите от проекта, реализиран съвместно с Централния кооперативен съюз и Националния съвет на трудово-производителните кооперации.

В Националната концепция за социална икономика е посочено, че държавата ще насърчава мерки, които да позволят статистическо отчитане на социалната икономика. В частност статистиката за тези дейности ще подпомага държавата за точна ориентация и разработка не само на политики за социалната икономика, но и общи политики за социална защита.

7. Според ИСС държавата следва да продължи провежданата политика за подпомагане на кооперациите чрез отпускане на субсидии за покриване на транспортните разходи за извършените от тях преки доставки на хляб и основни хранителни стоки, защото в България потребителските кооперации са единственият доставчик на хляб и основни хранителни продукти на населението в две хиляди високопланински места с население под 500 души.

В Националната концепция за социална икономика е посочено, че социалната политика на държавата предполага разнообразни подходи за финансово подпомагане на сектора чрез схеми за предоставяне на

безвъзмездна финансова помощ за създаване и развитие на социални предприятия и на социални платформи.

8. Според ИСС следва да се засили сътрудничеството на държавата и общините с трудовопроизводителните кооперации като най-голям работодател на хора с увреждания, в подкрепа на усилията им за разширяване на трудовата интеграция на тези хора.

В Националната концепция за социална икономика се казва: "Съгласно чл. 316 от Кодекса на труда, общинските съвети са длъжни да създават специализирани общински предприятия, а работодателите с повече от 300 работници и служители - цехове и други звена за работа на лица с трайно намалена работоспособност, като дейността на специализираните предприятия се планира и отчита отделно.

Общинските съвети могат да създават общински предприятия:

- **чрез търговски дружества с общинско участие в капитала, регистрирани по Търговския закон;**
- **чрез общински предприятия, създадени по реда на чл. 53 от Закона за общинската собственост."**

9. Според ИСС държавата, в контекста на Стратегия „Европа 2020" и препоръките на ООН във връзка с 2012 г. - Международната година на кооперациите, трябва да предприеме по-решителни действия за повишаване ролята на кооперативната система в развитието на социалната икономика в България чрез включване на кооперациите в държавните политики и програми за решаване проблемите на безработицата и социалното изключване и борбата с бедността, в т.ч. създаване на нови кооперации (БК-СИ, ТРХУ).

В Националната концепция за социална икономика са заложили като приоритет за периодите 2007 - 2013 и 2014 - 2020 г., в частност по ОПРЧР, социално включване и насърчаване на социалната икономика, чрез:

- **подкрепа за развитието на социалното предприемачество като възможност за подобряване качеството на живот на лицата от рискови групи, като се преодолява социалната им изолация. Предстои отварянето на две нови програми - „Нови възможности" и „Шанс за всички", които целят оказване на подкрепа за социалното включване на хора с увреждания в специализирани предприятия и кооперации за хора с увреждания и предоставяне на обучения, придобиване или повишаване на професионална квалификация и осигуряване на заетост;**
- **социални услуги за превенция на социалното изключване и преодоляване на неговите последици. Целта е разширяване на възможностите за подобряване качеството на живот на хората от уязвимите групи и/или техните семейства, като се насърчават равните възможности на уязвимите групи и се разширяват обемът,**

многообразието и целенасочеността на социалните услуги, предоставяни в общността и в специализираните институции.

10. ИСС настоява за включване на представители на кооперациите в правителствени и други национални комисии и органи, свързани с разработването на стратегии и програми за развитието на икономическата и социалната сфери на страната.

Изпълнението на Концепцията за социална икономика ще се осъществява съвместно със заинтересовани страни от неправителствения сектор, социални партньори, сдружения на работодателите и други. Плановете ще се одобряват в рамките на Националния съвет за тристранно сътрудничество, след което ще се приемат от Министерски съвет.

11. ИСС настоява при финансиране на инвестиционни проекти със средства от фондовете на Европейския съюз да бъдат определени адекватни условия, които да отговарят на същността на кооперациите, в т.ч. и на кооперациите за хора с увреждания, като типични субекти на социалната икономика.

В „Националната концепция за социална икономика” са заложили като приоритети „Насърчаването на икономическата активност и развитието на пазар на труда, насърчаващо включването” и „Интегрирането на уязвимите групи на пазара на труда.

(п)

Проф. д-р Лалко Дулевски

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ АБРЕВИАТУРИ

1. **АМПТ** – “Антикризисни мерки на пазара на труда – опитът на страни - членки на ЕС” (анализ)
2. **АПЗО** – “Актуални проблеми на здравното осигуряване” (становище)
3. **АПНЗС** – “Актуализирания проект на “Национална здравна стратегия 2008 – 2013” (резолюция)
4. **АППМАПТ** – “Анализ на програмите, проектите и мерките за активната политика на пазара на труда в Националния план за действие по заетостта 2009 г., включително оперативна програма “Развитие на човешките ресурси”, проект “Красива България” и Социалноинвестиционния фонд в Република България” (анализ)
5. **АПППТ** – “Актуални проблеми и политики на пазара на труда” (становище)
6. **АТЖВХ** - „Активният трудов живот на възрастните хора и солидарността между поколенията” (становище)
7. **БИ** – “Българската икономика в условията на глобална финансова и икономическа криза – проблеми, предизвикателства и възможности” (становище)
8. **БИ-Е2020** – “Стратегически приоритети на българската икономика в контекста на Стратегия “Европа 2020” (становище)
9. **БК-СИ** - “Ролята на българските кооперации за развитието на социалната икономика в контекста на Стратегия "Европа 2020"
10. **ВСТСЖ** -“ Възможности за съчетаване на трудовия и семейния живот”
11. **ДПБСЕ** - “Демографски предизвикателства пред България в контекста на стратегия “Европа 2020” (резолюция)
12. **ДСЗСВ** – “Национален доклад на Република България по стратегиите за социална закрила и социално включване 2008 – 2010 година” (становище)
13. **ЗД** – “Закон за детето” (резолюция)
14. **ЗЗ** – “Законопроект за изменение и допълнение на Закона за здравето (№ 754-01-50, внесен от група народни представители)” (становище)
15. **ЗР** – “Здравната реформа” (становище)
16. **КИТ** – “Състояние и перспективи на културно-историческия туризъм в България” (становище)
17. **ЛС** – “Лисабонската стратегия на Европейския съюз и политиката на Република България за постигане на конкурентоспособна и просперираща икономика” (становище)
18. **ЛЦЗ** – “Влиянието на кризата за постигането на лисабонските цели по заетостта” (анализ)
19. **НАППБС** – “Възможности за намаляване на административните пречки и подобряване на бизнес средата в България” (становище)

20. **НПР 2006-2009** – “Проект на Националната програма за реформи на Република България (2006 – 2009 г.) За по-висок растеж и повече работни места” (становище)
21. **НСМИ** – “Национална стратегия на Република България по миграция и интеграция 2008 – 2015” (становище)
22. **НФИ** – “Неформалната икономика и мерки за ограничаването ѝ” (становище)
23. **ОСП-2013** – “Бъдещето на общата селскостопанска политика след 2013 г. - позицията на организираното гражданско общество в България” (резолюция)
24. **ОС** – “Образователната система в България – проблеми и необходими реформи” (становище)
25. **ПББ** – “Преодоляване на бедността в България” (анализ)
26. **ПБИ** – “Предизвикателства пред българската икономика” (становище)
27. **ПД** – “Политиката по доходите – основно средство за подобряване качеството на живот и фактор за намаляване на бедността в България” (становище)
28. **ПРНOS** – „Политики за ограничаване ранното напускане на образователната система” (становище)
29. **ПДР** – “Проблеми на демографското развитие и предизвикателства пред демографската политика на България” (становище)
30. **ПНЗС** – “Проект за Национална здравна стратегия 2007 – 2012 г. на Министерството на здравеопазването (анализ, оценка, препоръки)” (становище)
31. **ПНПРРБ** – “Проект за национална програма за реформи в Република България” (резолюция)
32. **ППОО** – “Проблеми на професионалното образование и обучение в България” (становище)
33. **ПТ** – “Пазарът на труда в условията на финансова и икономическа криза – предизвикателства и възможни решения” (становище)
34. **ПТПСЕ** – “Предизвикателствата пред трудовите пазари в контекста на стратегия “Европа 2020” (анализ)
35. **РК-СИ** - „Ролята на кооперациите за развитието на социалната икономика”
36. (международна конференция)
37. **СДРРВ** – “Семейството, доброто родителство и равните възможности между половете” (становище)
38. **СИ** - „Социалната икономика – възможности и перспективи за развитие в България” (становище)
39. **СОСЗ** – “Социално осигуряване и социална закрила” (становище)
40. **ТРХУ** – „Възможности за трудова реализация на хората с увреждания” (становище)